БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген.

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч. ИЮНЬ 21 ВТОРНИК № 143 (4627).

Өртээ 20 көп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының төлээлериниң Румынияның ажылчын партиязының III съездизинче чорупканы (1 арын).

1960 чыл социалистиг көдээ ажыл-агыйнын улам ыңай чедиишкиннериниң чылы болзун (1 арын).

РСФСР-ниң политиктиг болгаш эртем билиглер талазы-биле ниитилелиниң баштаар чериниң үшкү пленуму (1 арын).

СЭКП Төп Комитединиң Пленумунга алдар кылдыр (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: П. Киселёв.— Коммунистер социалистиг чарыштың организакчылары (2 арын).

Японияның чазаанга Совет чазактың медеглели (2 арын).

А. Уваров.— Дружиначылар (2 арын).

С. Тока. —Культураның күштүг чепсээ (2—3 арыннар).

Коммунистиг күш-ажыл дээш шимчээшкиннин мурнакчыларының хоорай хуралының киржикчилериниң Кыйгырыы (3 арын).

С. Натгит-оол. —Уран чогаал, ыры. хөгжүм чаңгыланган (3 арын).

«Совет Француз найырал—Тайбыңның үндезини» Н. С. Хрущевтуң Франциягa күрүне аян-чоруун кылып чораанының дугайында ном (3 арын).

Японнар Эйзенхауэрни чуртунче киирбээнмер (3 арын).

«Австрия Хрущевка байыр чедирип турар» (4 арын).

Де Голльдуң чугаазының дугайында Француз парлалга (4 арын).

ЧАЙГЫ СЕМИРТИЛГЕ

Колхоз, совхоз бүрүзүнге чайгы үеде малдарны шын одарладып семиртирин чогуур өйүнде организастаары — эт бүдүрериниң база ону күрүнеге садарының талазы-биле алган социалистиг хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүседириниң бир чугула түүлү болур. Оонбиле кады чайын эки семирип, деңгел кирип алган мал кышты чиик эртирер болгаш безин чадаарда янзы-бүрү аарыглардан белен аарывас дээрзин практика көргүскен.

Бистиң Тыванның девискээри одар-белчиир талазы-биле үлуг байлактыг болгаш курлавырлыг. Мал чеминиң ниити балансызының барык 75 хуузун одар-белчиир, ээлеп турарын айтырга-ла чайгы үеде одарларны өй-шаанда шын ажыглаарының үлуг ужур-дузалыы билдингир. Бо чугула ажылды эрткен чылын чамдык районнар, колхозтар, совхозтар чедир үнелевейн, дыка хөй тонна эки шынарлыг эттти чедир албайн, бодунуң колхозунга, совхозунга, районунга улуг когаралды таварыштырып, күрүне мурнунга хүлээлгелерин күүсетпээннер. Оон уламыдан эрткен чылын эт бүдүрериниң планын колхозтар чүгле 82,1 хуу, совхозтар—77,2 хуу күүсеткен.

Хоолулуг от-сигениг делгем одарларны шын ажыглап, чайгы үеде малдың дириг деңзизин ийи ажыг катап улгаттырып турар мурнакчы кадарчылар бисте хөй. Чижээ, эштер Тыртык, Сундуй, Сандык олар каш чылдарның дургузунда малды одарладып семиртип, хөй деңзи немелдезин ап, күрүнеге база колхозка эки шынарлыг эттти берип турар.

Малды чогуур өйүнде организастыг одарладып семиртириниң улуг ужур-дузалыын билип, ол ажылды бүгү талалыг эвилелдеп турар колхозтар, совхозтар бар. Оон чижээнге, Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы», Барыын-Хемчикте «Совет Тыванның 5 чылы», Эрзинде «Коммунизмче орук» колхозтар, «ҮТКА 25 чылы», «Кызыл партизан» совхозтар кирер. Ылангыя Чөөн-Хемчикте «Октябрь 30 чылы» колхоз 400 баш ажыг мыйыстыг бода малды, 2100 баш хой, өшкүнү организастыг одарладып семиртирин хандырган. Ол колхозтуң зооветажылдакчылары Биче-оол, Сайдачаков, Плотников олар одарладып семиртир малдарны баш бурунгаар үзүп, оларның аарыг, кадыын илередип, аарыгларын эмнээри-биле кады одарладыр малдарның дириг деңзизин тодаргайлап, кадарчы бүрүзүнге акт өзугаар хүлээдип бээр чурумну шыңгыы сагып турарлар. Барыын-Хемчикте «Комсомол 30 чылы» колхозтуң кадарчызы Моңгуш Очур бирээзи-ле 200 кг ортумак дириг деңзилиг 84 баш аныяк шарыларны 320 дириг деңзилиг кылдыр семиртирин база «Большевик» колхозта хойжу Хомушку Оолак 46 кг ортумак деңзилиг хой бүрүзүн 65—70 кг чедир семирти одарладырын хүлээнип турар. Ындыг кадарчылар, хойжулар өске-даа ажыл-агыйларда дыка хөй.

Ындыг-даа болза колхозтар болгаш совхозтар мал одарладып семиртириниң талазы-биле эрткен чылда турган четпестерден чогуур түннел үндүрбээн. Оон уламыдан мынчага чедир колхозтар, совхозтар мыйыстыг бода малды одарларже үндүрүп семиртириниң планын чүгле 43 хуу, хой, өшкүнү—35,1 хуу, хаваннарны азыраарының планын чүгле 15,4 хуу күүсеткен. Бо ажыл Каа-Хем, Эрзин, Чаа-Хөл, Бай-Тайга районнарының колхозтарында, «Элегес», «Межегей» совхозтарда дендии организас чок чоруп турар. Чамдык районнарның колхозтары одарладып семиртир малдарны одар бөлүктеринге үзерин аажок орайтадып, мынчага чедир эки оттуг одарларже үндүрбээнин айтыр херек. Бай-Тайга районнуң колхозтары 33 мун баш малды одарладып семиртир тургаш, чүгле 9 мунну, Эрзинниң колхозтары 32 мундан чүгле 8 мунну, Чаа-Хөлдүң колхозтары 16 мундан чүгле 2 мунну, «Элегес» совхоз 6 мундан чүгле 600 башты, «Межегей» 3 мундан чүгле 300 башты одарладып семиртири-биле үзүп үндүргени чүү көргүзүп турарыл дээрге, бо чугула ажылды СЭКП райкомнары, райкүүскомнар доктаамал контрольга тургуспаанын, колхозтарның болгаш совхозтарның удуртукчуларының кичээнгейин олче баш удур угландырбаанын херечилеп турар.

Чайгы үеде одарладып семиртир малдарны одар бөлүктерге үзерин, одарларны ажыглаарының график-планын тургузарын, ырак одар-белчиирлерге малчыннар чурттаар өглерни, майгыннарны болгаш культура баазаларын дерип кылырын доп-дораан организастаар херек. Ол ажылды үнелевейн ала-чаягаарлаашкынче киирип, практиктиг хемчеглерни албайн турар удуртукчуларның илеткелин партия хуралдарынга, Советтерниң күүскомнарынга ап, тодаргай хемчеглерни алыры чугула.

Кадарчыларга күш-ажыл төлевирин малдың одарга семирип немешкен дириг деңзизин барымдаалап санап бээри оларның күш-ажылга сонуургалын улам-на белидер. Ындыг турбуже, одарладыр малдарны одарже үндүрер мурнунда ыяавыла деңзилээрин чамдык колхозтар шыңгыы сагыйын турары шын эвес. Ындыг фактылар Чаа-Хөл районнуң болгаш Эрзиниң чамдык колхозтарынга турганын айытса чогуур.

СЭКП райкомнары, райкүүскомнар, колхозтарның, совхозтарның удуртукчулары болгаш зооветажылдакчылар семиртилгеде малдарның кайы хире деңзи немеп турарын, оларның кададын канчаар организастаанын доктаамал хынап, мал дүрген деңгивес боран оттуг одарларны солуур ажылды чорудары-биле чергелештир күрүнеге садары-биле семирти одарлаткан малларны ыяавыла одарлаашкын төөнчүзүнге чедир тургуспайн, харын тус-тус одарларда малдарның деңгилдезин көрүп тургаш, Барыын талакы районнарның колхозтары Кежээ баазазынга, Чөөн талакы районнарның колхозтары болгаш совхозтары Чеди-Хөл баазазынга дужаары-биле чоорту одарладып чедирерин баш бурунгаар планнаар ужурлуг.

Малды чайын одарладып семиртирин организастыг чорудуп тургаш, малдың продуктулуун бедитпишаан, бо чылын күрүнеге, чонга хөй эштн, сүттү болгаш мал ажылының өске-даа продуктуларын хуусаа бетинде пландан ажыр бээри—СЭКП Төп Комитединиң ам болур Пленумунга төлептиг белек болур.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының төлээлериниң Румынияның ажылчын партиязының III съездизинче чорупканы

СЭКП Төп Комитединиң Президиум кежигүнү, СЭКП ТК-ның Бирги секретары Н. С. Хрущев баштаан СЭКП-ниң төлээлери, Румынияның Ажылчын партиязының III съездизинге киржири-биле июнь 18-те Бухарестиже чорупкан. СЭКП Төп Комитединиң Президиум кежигүнү, Украинаның Компартиязының ТК-зының Бирги секретары Н. В. Подгорный, СЭКП Төп Комитединиң Президиум кежигүнүнге кандидат, СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозунуң кежигүнү П. Н. Поспелов, СЭКП Төп Комитединиң кежигүнү, СЭКП ТК-ның килдис эргелекчизи Б. Н. Пономарёв, СЭКП ТК-ның килдис эргелекчизи Ю. В. Андропов, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының кежигүнү, СЭКП ТК-ның килдис эргелекчизи Л. Ф. Ильичёв, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының кежигүнү, «Правда» солунуң кол редактору П. А. Сатюков олар ук төлээлериниң составында кирип турар. Төлээлериниң составында Совет Эвилелиниң Румын Улус Республикада элчини А. А. Епишев база кирип турар.

Төлээлерни Внуков аэродромунга эштер А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Д. С. Полянский, Е. А. Фурцева, Б. М. Шверник, СЭКП Төп Комитединиң кежигүннери, Москва областың болгаш Москва хоорайның партия организацияларының удуртукчулары, СЭКП Төп Комитединиң килдис эргелекчилери болгаш харыысалгалыг ажылдакчылары, а ол ышкаш Румын Улус Республиканың Совет Эвилелинде херектеринге түр бүзүреттирген В. Стан болгаш элчин чериниң ажылдакчылары үдээн. (СЭТА).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨЛЭЭЛЕРИНИҢ БУХАРЕСТИДЕ ЧЕДЕ БЕРГЕНИ

БУХАРЕСТ. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнү, СЭКП ТК-ның Бирги секретары Н. С. Хрущев баштаан СЭКП-ниң төлээлери Румын ажылчын партияның ушку съездизинге киржири-биле июнь 18-те Бухарестиже чеде берген.

Бәняса аэродромунга төлээлерни РАП ТК-ның бирги секретары Г. Георгиу-Деж баштаан Румын ажылчын партияның Төп Комитединиң Политбюро кежигүннери, Румынияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Киву Стойкага баштаткан чазак кежигүннери, Румынияның хөй-ниитизиниң болгаш ажылчы чоннарының хөй санныг төлээлекчилери кээп уткаан.

АТОМОХОД «ЛЕНИН» ДОШТУГ ДАЛАЙДА ШИНЧИЛЕП ЧОРУП ТУРАР

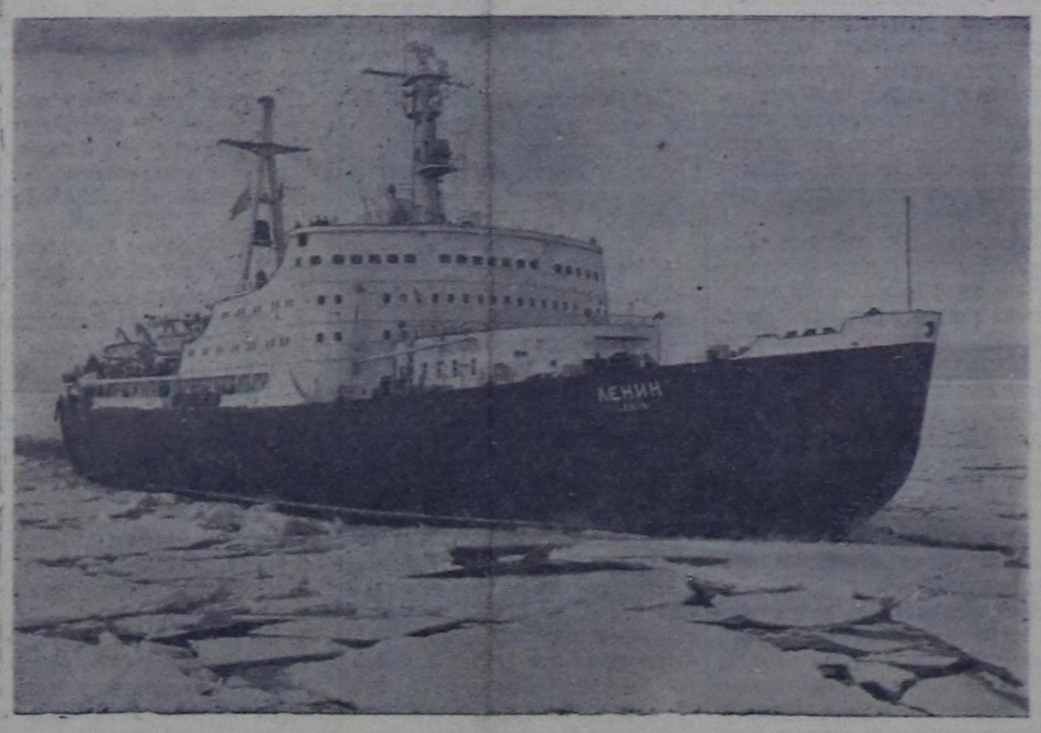

Атомоход «Ленин» поляр девискээринде бодунуң баштайгы шинчилээшкинин кылып турар.
Чурукта: атомоход «Ленинниң» Баренцово далайда чоруп турары.
Фото М. Редькиниии. СЭТА-ның фотохрониказы.

1960 чыл социалистиг көдээ ажыл-агыйның улам ыңай чедиишкиннериниң чылы болзун

Көдээ ажыл-агыйнын тускай эртемниглериниң июнь 14-тен 17-ге чедир Москвага болуп эрткен Бүгүэвилел чөвүлел хуралы агрономнарга, зоотехниктерге, чер хемчээкчилеринге, инженерлерге, мал эмчилеринге, экономистерге, техниктерге, механиктерге, көдээ ажылагыйнын бүгү-ле тускай эртемниглеринге Кыйгырыгны хүлээп алган.

Кыйгырыгда чугаалап турары болзу, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының болгаш оон Ленинчи Төп Комитединиң бүгү-ле ажыл-чорудулгалары совет улустуң чаагай амыдыралының дугайында, оон материалдыг хереглелдерин долузу-биле хандырарының болгаш Совет Эвилелинге ажылчы чоннарның делегейде эң бедик амыдырал деннелин хандырары дээш могаг чок сагыш салыышкын-биле долдур сиңиккен. Коммунистиг партия көдээ ажыл-агыйны улам ыңай көдүрериниң сорулгаларын чогум-на шак ол чаагай эчис сорулгаларны барымдаалап тургаш салган.

Ол сорулгаларны күүседиринге таарымчалыг бүгү-ле түүлдерни бистиң чуртувуста тургускан. Көдээ ажыл-агый өдүрүлгезин күүлүг көдүрер талазы-биле партияның болгаш чазактын айыткан хемчеглерин амыдыралга чайгылыш чокка боттандырганының түңнелинде бистиң чурттуң көдээ ажыл-агыйынга сөөлгү үеде улуг чедиишкиннер чедип алдынган ол төөгүге турбаан дүргедээшкин-биле сайзырап турар ашарган.

Кыйгырыгда демдеглеттингени болза, амгы үеде колхозтар болгаш совхозтар хөгжүлдениң бедик деннелив чедип алган. Ынчангаш ол чорук бүдүрүлгеге чүгле чамдык-кезик мурнакчы аргаларны эвес, а харын-даа организастыг, агротехниктиг, зоотехниктиг хемчеглерни системажыткан эртемнин болгаш мурнакчы практиканың чедиишкиннерин шуптузун база чурттуң аңгы-аңгы девискээрлериниң бойдус-экономиктиг байдалдарынга таарыштыр машиналарның ажыктыг системазын чорудар арганы берип турар.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң бүгү адырларының улам ыңайгы күүлүг көдүрлүүшкүнүн хандырары-биле чурттуң бүгү-ле колхозтарынга болгаш совхозтарынга ажылагыйны чорударының эртемге үндезилээн системазын ажылдап кылырындан болгаш дүрген ажыглалга кииреринден артык чугула сорулга көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглеринде амгы үеде чок.

Бүдүрүлгениң шын системазынче шилчиишкини боттандырарда колхозтарга болгаш совхозтарга ажылагыйны перспективтин-биле тодаадыр төлээде ух черлериниң бойдус-экономиктиг байдалдарын болгаш бараанның продукцияларның тускай хевирлеринге күрүнениң чагыгларын барымдаалаары эргежок чугула деп кыйгырыгда онзалап демдеглээн.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын хөгжүдериниң, үндезини болгаш тараа бүдүрүлгезин бүгү хемчеглер-биле көвүдедири дээш демисел болза колхозтарның болгаш совхозтарның эң чугула сорулгазы деп ында демдеглеттинген.

Чер ажылының бедик культуразын, көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларының бедик болгаш хөй дүжүдүн чедип албышаан, колхозтарның болгаш совхозтарның шелдериннге баштайгы эөлчегде шыңгыы корум-чурумну тургузары эргежок чугула. Хөрөүннүң чемиштиг түүлдериниң эвээжеп үрелири-биле демисежириниң болгаш органиктиг чемиштидилгелерни мөөнпеп, шын кадагалаар болгаш шелдерже чогуур үезинде үндүрери, бедик шынарлыг үрезиннерни чажары дээш демиселлин эргежок чугулазын Кыйгырыгда онзалап айыткан.

Эштн, сүттү болгаш мал ажылындан алыр өске-даа продуктуларны бүдүрериниң талазы-биле чеди чыл планын долдур болгаш ажыр күүседир төлээде, чаа-чаа курлавырларны илередип ыпкаш, бүгү хемчеглер-биле ажыглаары, бүгү чүүн малдарның баш санын өстүрери, оларның продуктулуун бедидери, быжыг чем суурун тургузары чугула. Бо талазы-биле кукуруза шиитпирлиг ужурдузалыг.

Көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларын бүдүрериниң комплексилиг механизастаашкынын болгаш мал фермаларында бүдүрүлге ажылдарын ол-ла колхозтарга ажылдап кылган технологтуг карталарга үндезилеп чорудар херек деп Кыйгырыгда демдеглээн. Колхоз болгаш совхоз бүрүзүнге ажылдарны долузу-биле механизастаары дээш демисежири эргежок чугула.

Көдээ ажыл-агыйның бүгү тускай эртемниглерин бүдүрүлгениң ёзулуг организакчылары болуп, тараалар-ның, картофельдин, ногаалар-ның, хөвеннің, чигир свёклазының, лёньнуң болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа культураларының бедик дүжүдүн болгаш хөй чыылдазын, эштн, сүттү, дүктү болгаш мал ажылының өске-даа продуктуларын бүдүрерин моон соңгаар-даа көвүдедирин боттарының кызымаккай күш-ажылы-биле чедип алырынче чөвүлел хуралдың киржикчилери кыйгырган.

1960 чыл болза социалистиг көдээ ажыл-агыйның улам ыңайгы, ам-даа улуг чедиишкиннериниң чылы болзун.

РСФСР-ниң политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир талазы-биле Ниитилелиниң баштаар чериниң үшкү пленуму

НОВОСИБИРСК. (СЭТА). РСФСР-ниң политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир талазы-биле Ниитилелиниң баштаар чериниң үшкү Пленуму июнь 17-де доозулган. Эң-не массалыг хөй-ниити организация кылдыр каттышкан пропагандистер политиктиг болгаш эртем билиглер пропагандазын амыдырал-биле, коммунизм тургузуушкунунуң практиказ-биле күштелдириниң айтырыгларын үш хүн дургузунда чугаалашканнар.

Баштаар чериниң даргазы академик И. И. Артоболевскийниң илеткели болгаш калбарган саналдар Россия Федерациязының автономнуг республикаларында, крайларында, областарында, көдээ районнарында Ниитилелдиң чер-чер салбырларының болгаш бөлүктериниң мөөнпеп алганы үнелиг дуржулга дугайын херечилеп турар тодаргай фактылар-биле долдунган турган. Ниитилелдиң 40 мун хире чер-чер организациялары эрткен чылын барык-ла 270 миллион кижинин мурнунга дөрт миллион ажыг лекцияларны номчаан. «Амгы үениң байдалдарында партия пропагандазының сорулгаларының дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын күүсетпишаан, Ниитилелдиң кежигүннери лекцияларның, илеткелдернин, беседаларның шынарын могаг-шылаг чок бедидип, билиглерни пропагандаларының чаа, эң солун болгаш мөсалыг хевирлерин дилеп тып турарлар. Партия төөгүзүнүң, философияның, бойдус эртемнинин, амгы үениң техниказының талазы-биле лекцияларны дыннакчылар улам-на калбаа-биле деткип турар. Тус-тус бүдүрүлгелерже, колхозтарже болгаш совхозтарже эртемденнерниң коллективтиг үүүшкүннери калбаа-биле дүрген сурагжаан.

ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының философия институдунуң ажылдакчыларының ол эгелээшкин өзугаар кылган үүүшкүнүн Москванын, Ленинградтың, Свердловскинин, Красноярскинин, Сталинградтың болгаш еске-даа черлериниң эртемденнери деткээн. Тодаргай экономиканын, бүдүрүлгени автоматчыдарының, хөй күш үнер чорудулгаларны механизастаарының талазы-биле комплексилиг лекция хемчеглери-биле кады техниктиг дешилгениң неделязы Татар АССР-ге аажок солун болуп эрткен. Революцияга чедир хаанныг Россияның эң-не «дүмбей булуннары» турган чөөн талакы районнарга ам федерацияның Ниитилелинден номчаан бүгү лекцияларның барык-ла үштүн бири онзалап турары өөрүнчүг.

Новосибирскиде болгаш ол областа Ниитилелдиң 600 хире бөлүктери ажылдап турар. Олар бо чылдың чүгле беш айларында Эртемнер академиязының Сибирь салбырының эртемденнериниң, хөй санныг техниктиг болгаш чогаадыкчы интеллигенцияның, көдээ ажыл-агыйның, улус өөредилгезиниң, медицинаның тускай эртемниглериниң күжү-биле дөртен мун ажыг лекцияларны номчааннар.

Сибирьниң элээн хөй эң эки лекторларынга Ниитилелдиң баштаар чериниң Хүндүлел бижиктерин Пленумнуң түннел хуралынга тывыскан.

СЭКП Төп Комитединиң Пленумунга алдар кылдыр

ХАЙРАКАН. СЭКП ТК-ның ам болур Пленумунга күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннерлиг ужуражырынче бүгү улус чүткүп турар. Улуг-Хем районнуң «Улуг-Хая» көдээ ажылагый артелиниң суурундан хачылар туткулаан кырган-даа, чалыы-даа назылыг кижилер Эл-Бажында катер турар черже шуужуп чоруп турганнар. Катер шефчилерни Енисейниң ол чарынче кежире берген.

Хойжу Каспыл-оолдуң 421 баш хоюн 35 кижи аяс хүннүң эртенинде кыргып кирипкен. Ол хүн ажыл хөглүг болгаш дүрген темпилиг үргүлчүлээн. Кым, каш хойну кыргаан дугайында чугаа шак бүрүүнде дыңналыр турган.

Шефчилериниң ол хүнгү чарыжы чедиишкинниг доозулган: 421 хойдан 598 кг дүк кыргыттынган. Түлүш Сендипаа 13 хойдан 15 кг, Түлүш Хуурак 12 хойдан 12,9 кг дүктү кыргаан болгаш шефчилериниң чарыжының мурнакчылары болганнар.

Х. Хен-оол.

АЖЫЛДЫҢ ЭГЕЗИ

ЫЙГЫЛАК. «Большевик» колхоз Барыын-Хемчик районда мурнакчы ажыл-агыйларның бирээзи. Күрүнеге хөй дүктү бээр дээш хой кыргыыр кампания мында организастыг эгелээн. Теректиг-Хову аксында 20 хачыларлыг ийи электри агрегаттарында 24 колхозчулар ажылдың эге хүннеринде 1131 хойну, 1489 өшкүнү, 219 сарлыкты кыргаан. Аңаа кыргыттынган 1360 кг хой дүгү, 750 кг өшкү чөөгү, 154 кг сарлык дүгү күрүнеге дужаттынган.

Электри хачызында ажылдап турарлардан Хилик-Доржу, Бора, Шавар олар хүнде 20—26 хойларны кыргып турар. Дүктү сортулаар, савалаар болгаш машиналарга үдүрүп чорудар ажылды Ханды, Оюу олар эки күүседип турар.

О. Өнтек-оол.

АЛДАРНЫҢ ХЕРЭЭ

— СЭКП ТК-ның Пленумунга чедиишкинниг ужуражыр дээш эки ажылдаары чүгле үлетпүр болгаш колхоз бүдүүлгезинде кижилерге хамаарыг эвес, а бүгү совет улуска улуг алдарның херээ болуп турар. Ынчангаш болумнуң почтачы хүлээдгемни эки күүседирин, чагыкчылар партияның болгаш чазактың шиитпирлерин, Совет Эвилелинде болгаш делегейде болуушкуннарны чогуур үезинде билип ап турзуннар дээш оларның чагыткан солуннарын, журналдарын дүрген чедирип берип турарымны хүлээндим.

Бо болза Каа-Хем районнуң «Төре-Хөл» колхозунуң малчыннарга барып турар почтачызы Дечин Чечектиң чугаазы-дыр. Ол ам алды чыл дургузунда почтачылап турар. Кызын ыраккы Балыктыг хемниң бажынче, чаңын Тарысче почтаны колхоз төвүнден ол чедирип берип турар.

Эш Чечек агитатор хүлээлгени база эки күүседип келген. Ол, малчыннар ортузунга номчулгаларны, беседаларны чорутпушаан, чамдыкта оларның ажылынга боду дузалажы бээр. социалистиг чарышты организастап турар.

Е. Аранча.

ОЛАРНЫҢ БЕЛЗЭ

БЕЛДИР-АРЫГ. Тес-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң хойжулары боттарының күш-ажылының база бир кол көргүзүү болур дүк кыргылдазын организастыг чорудуп турар.

Баштай кыргыттынган 766 баш тыва хойларның дүгү 1954 кг азы хөй бүрүзүнге онаштыр ортумаа-биле 2,5 кг болган.

Колхозтуң баштаар чери болгаш партия организациязы бо ажылче колхозчуларның күүнүн мобилизастап турар. Кыргыкчыларның аразында К. Эпи, С. Көгүй олар эрткен хүннерде СЭКП ТК-ның ам болур Пленумунга алдар кылдыр эң шалыпчы ажылдааннар.

Ч. Дажыыза.

Хойжунуң күш-ажылы

БУЛУҢ. Бай-Тайга районнуң «Мурнакчы» колхозунуң хойжузу Х. Долзат-оол эрткен чылын кадарары-биле 505 баш аныяк ирттерни хүлээп алган, оларны эки кыштаглаткан.

Амгы үеде ол аныяк хойжунуң кадарган ирттери семирип турар. Хой кыргылдазын шынарлыг чоруткан. Дүк кыргып алыр талазы-биле социалистиг хүлээлгезин ол чедиишкинниг күүсеп, чүгле часкы кыргылданың түңнелинде бир хойдан-на 2 кг 885 грамм дүктү кыргаан. СЭКП ТК-ның ам болур Пленумунга бо хойжунуң белээ ындыг болган.

—Чеди чылдың ийиги чылында ажылдың бедик көргүзүглери дээш колхозтуң мурнакчы хойжузу эш Наадыкпайны социалистиг чарышка кыйгырдым. Чайгы үеде ирттерниң эки семиртилгезин чедип алыр, бодум кыштаг чөөгүнга 15 тонна сигенни белеткээр мен—деп, эш Долзат-оол чугаалаан.

Хойжу ам сиген кезер черлерни аштап, чепсек-херекселлерни белеткеп турар.

Д. ДАСТАК.

Чамдык районнарда хой кыргылдазы

ЭРЗИН РАЙОН ХОЙ БҮРҮЗҮНДЕН 2 КГ 66 ГРАММ ДҮК

Ам үеде областың колхозтарында болгаш совхозтарында хой кыргылдазы кидин түлүктеп турар. Редакцияга кээп турар медээлерни өзугаар алырга, чамдык районнарда кыргылданың чоруп турары болгаш хой бүрүзүнден ап турар дүгүнүн хемчээли бир дөмей эвес болуп турар.

Эки чижекке Эрзин районну киирип болур. Ол районнуң колхозтары июнь 15-ке чедир 37 мун хойну азы кыргыза чогуур улуг хойларның хөй кезиин кыргып апкан.

Хой бүрүзүнден ортумаа-биле 2 кг 66 грамм дүктү часкы кыргылдада ап турары багай эвес түңнел болур. Хой кыргылдазының талазы-биле «Кызыл сылдыс» колхоз мурнакчы болуп, кыргыза чогуур хойларының 70 ажыг хуузун кыргып ап, хой бүрүзүнден 2,2 кг дүктү ап турар.

Район күрүнеге дүк садарының чыл планының 90 хуузун июнь 25-те күүседир дээш демисежип турар.

ТЕС-ХЕМ РАЙОН ХОЙ БҮРҮЗҮНДЕН 1 КГ 695 ГРАММ ДҮК

Тес-Хем районнуң колхозтарында хой кыргылдазы элээн хожудап турар. Июнь 15-ке чедир кыргыза чогуур хойларның чүгле 25,5 хуузун кыргаан болгаш хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1 кг 625 грамм дүктү ап турар. Моон ап көөрге, Тес-Хем районда хой кыргылдазының чоруп турары болгаш хой бүрүзүнден дүк ап турары, кожазы Эрзин районга четпейн турары илдең-дир.

«Чодураа» колхозта кыргылда эки организастаттынган. Колхоз төвү—Белдир-Арыгда кыргылда пунктузунда ажыл эки организастаттынган. Колхоз кыргыза чогуур хойларның 50 ажыг хуузун кыргып апкан болгаш хой бүрүзүнден 2 кг 85 грамм дүктү ап турар.

Ол ышкаш Ленин аттыг колхозтуң Берт-Даг участогунда кыргылда организастыг чоруп турар. Ынчалза-даа ол колхозтуң өске участоктарында болгаш «Ак-Эрик» колхозта хой кыргылдазын четпес организастаан болгаш кыргылда агрегаттарының чамдык хачылары ажылдавайн турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН ХОЙ БҮРҮЗҮНДЕН 1 КГ 480 ГРАММ ДҮК

Район июнь 15-ке чедир кыргыза чогуур хойларының 40 хуу хирезин кыргаан болгаш хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1 кг 480 грамм дүктү ап турар. Эрзин районга бодаарга бо база-ла дыка куду көргүзүгдүр. Ынчангаш кыргылданың шынарын бедидерин бо байдал неген турар.

Бо районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозунда хой кыргылдазы элээн организастыг чоруп, хой бүрүзүнден 1 кг 682 грамм дүктү ап, өске колхозтардан элээн дээре көргүзүглүг болуп турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистер социалистиг чарыштың организакчылары

Чеди чылдың өндүр чаагай онаалгаларын күүседир талазы-биле улут гиилелгелерни чедип ап турар совет улустуң авангардызында Коммунистиг партияның кежигүннери чоруп турар. Олар ажыл-агый болган культура тургузуушкунунуң планнарын амыдыралга боттандырар хереже шиитпирлиг, шудургу демиселчилер болур. Бүгү улустуң социалистиг чарыжында коммунистерниң кол ролдуг болуп турар чоруу ол дугайын тодаргай херечилеп турар.

Коммунистерниң инициативазы-биле үлетпүрде, транспортта болган кедээ ажыл-агыйда хей санныг чаа өгелээшкиннер тыштып база нептереп турар. Партия кежигүннери—ол дээрге будүрүлгеде дидим чаартыкчылар, боттарының хереенин мастерлери, колхозтарда иитиниң ажыл-агыйын хөгжүдүп, быжыглаар дээш могат-шылаг чок демиселчилер, албан черлеринде боттарының ажыл-хереен ак-сеткилдиг көөр ажылдакчылар,—жаза-даа партияның хереэ дээш шудургу демисежин чоруур кижилер болур.

СЭКП-ниң XXI съездизи ажыл-агый болган культура тургузуушкунунуң бүгү участоктарынга социалистиг чарышты калбартып, күш-ажылдың будүрүкчүлүүн бедидериниче угланган кандыг-даа өгелээшкин бүрүзүн деткиир, хожудал турарларны мурнакчыларның деңнелинге чедир кедүрер дээш дуржулганы бүгү ажылчы чоннуң ортузунга нептередир сорулганы партия организацияларының мурнунга тургускан.

Чарыштың өгелекчилери, күш-ажылды организастаарының чаа сайыраңгай хевирлерин тыварының инициаторлары болур, чаартыкчыларның болган чогаадыкчыларның мурнакчы өгелээшкиннерин идепкейлиг деткиир, чоннуң мурнунга оларны өө дүрген нептередир чоруг коммунист бүрүзүнүң дорт хүлээлгези болур.

Бүгү совет улус-биле бир дөмей Кызылдың ажылчы чоннары чеди чылдың онаалгаларын 5—6 чылдарда күүседир дээш чаржып турарлар. Коммунистерниң инициативазы-биле хоорайның ажылчы чону чеди чылдың ийнги чылының планын хуусаа бетинде күүседири дээш чарышыпаан,бо чылдың будүрүлге планын үлетпүр талазы-биле декабрь 5-те, транспортуң—декабрь 1-ге, тудуг организацияларының—декабрь 25-ке дедир күүседирин хандырар хүлээлгейн боттарынга алганнар. Үлетпүрүң болган транспорт организацияларының ажылдакчылары боттарының хүлээлгезин күүседири дээш шудургу ажылдап келгенин фактылар көргүскен. Хоорайның үлетпүр будүрүлгелери бо чылдың 5 айларының будүрүлге планын 104 хуу күүсеткеш, 1353 мун рубльдиң продукциязын пландан ажыр будүрген. Транспорт организациялары ол-ла хуусаада чүүк сөөртүлге планын тонна километр талазы-биле 110 хуу, тоннаныын—113 хуу күүсеткилээн.

Коммунистерниң өгелекчи саналын өзугаар тыва авто-септелге заводунуң болган № 2 АТК-ның коллективтери СЭКП ТК-ның ам болур Пленумунга алдар болдурган социалистиг чарышка киришкен, чеди айларының будүрүлге планнарын июль 13-те, Пленумуң ажыттынар хүнүнге чедир күүседирин хүлээнгеннер.

Коммунистиг күш-ажылдың бригадалары болган шалычылары деп бедик атты чедип алыры дээш хоорайның будүрүлгелеринде калбарган бо үеэнин алдарлыг шимчээшкинин коммунистер баштап турар. Бүгү улуттуң ол патриотчу шимчээшкиннизе хоорайдан 600 ажыг кижи киришкен, оларның дыка хейү ук атты чедип алганнар. Алдарлыг шимчээшкиниң киржикчилери күш-ажылдың будүрүкчүлүүн бедидип, боттарының амыдырал-чуртталгазынга үлегерлиг чоруун көргүзүп база дөйнитиниң амыдыралынга идепкейлиг киржип турарлар. Чижээ, № 1 АТК-ның чолачызы эш Зюзин будүрүлге онаалгазын ай санында 200 хуу күүседип турар, оон машиназы үргүлчү эки, үрелишкин чок болур, ол болу парторганизацияның ажылында идепкейлиг киржип турар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму күш-ажылга оон ак-сеткилдиин көргеш, «Күш-ажылчы эрес-маадырлыг чорук дээш» деп медаль-биле ону чоокта чаа шаныаан.

Будүрүлгени механизастаар, бар дериглелдерни ажыглаарын жижидер талазы-биле СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң (1959 чыл) үндүрген шиитпирин күүседир дээш хоорайның будүрүлгелериниң коллективтери улуг ажылдарны кылып чоруткан. Чижээ, кедээ ажыл-агый транспортунуң автобаазазының чазаныкчылары коммунист эш Колупаевтиң дузазы-биле электри-өрүмү болган электри-хаарылганы ажыглаан, күш-ажылдың будүрүкчүлүүн дыка бедиткен. Тыва авто-септелге заводунуң коммунистери тус-бүрүзү дөртен тонна дензилиг ийи пресс машинаны тургузуп, база «ЗИС-120» деп автомашинаның сонгу дугуйларының өзөөн эптеп таарыштырар тускай стендини кылып турарлар.

Хоорайның партия активиниң чоокта чаа болуп эткен хуралында типографиада болган даг экспедициязының АТК-зында парторганизациялар секретарьлары эштер Магеря, Козин оларның илеткелдерин дыңнап чугаалашкан. Будүрүлгениң ажыл-чорудулгазының чедишкинниг болуру коммунистерниң өгелекчи чоруундан, социалистиг чарышты организастаар хереке оларның киржилгезинден кол хамааржыр дээрзин дуржулга тодаргай көргүскен. Бо будүрүлгелерде коммунистер боттарының мурнакчы ролүн өзүлүг күүседип, чаа, депшилгелиг үүлдерни үргүлчү тып, нептередип турарлар. Даг экспедициязының коммунистери эштер Неумывальченко, Пилинчук болган өскелериндда үлегери-биле ол автоажыл-агый черинин коллективи машиналарны камныг ажыглаар, оларның септелгезиниң хуусаазын узадыр дээш шыңгыы демиселди чорудуп турар.

Типографияның коллективи коммунистерниң башталгазы-биле чеди чылдың ийнги чылының онаалгаларын хуусаа бетинде күүседир дээш социалистиг чарышты калбартып, ол чарышта бүгү ажылчыннар шупту хаара туттунган. Ында партия организациязы күш-ажылдың байдалын экижидер дээш шиитпирлиг хемчегларни ап турар.

Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Валентина Гаганованың үлегери-биле хоорайның чамдык коммунистери хожудап турар бригадаларда ажылдай бергеннер. Коммунист эш Одинцов № 2 АТК-ның хожудап турган бир бригадазынга баргаш, оон ажылын экижиткен. Ам ол бригада мурнакчыларның одуруунда кирген, коммунистиг күш-ажыл бригадазы деп бедик атты чедип алыр дээш демисежин турар. Элегес шахтазында эш Рязанов ол будүрүлгениң хожудангай участогунга баргаш, оон ажылын база экижиткен.

Коммунист кижиниң күш-ажылга мурнакчы үлегер-чижектиг болуру—ол дээрге Төрөөн чуртка кызыгаар чок бараан болурунуң чижек-хевири, бүгү ажылчы чоннарның мурнунга бистиң партияның ат-алдарын бедик тутканы, масса-биле партияның харылзаазын улам быжыглааны болур.

П. КИСЕЛЕВ.
СЭКП Кызыл хоорхомунуң секретары.

Ставрополь край. Крайның дыка хей малчыннары Ставропольдуң алдарлыг хойжузу, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Иван Малашенконуң арга-дуржулгазы-биле ажылдап турар. «Советское руно» совхозтуң хойжузу Андрей Моисеевич Гиренконуң кадарган хойлары ийи чылда үш катап солдаан болгаш ол чүс хой бүрүзүнден 408 хураганы алган. Ол болза совхозка 200 мун рубльдиң немелде орулгазын берген. Ол-ла совхозтуң хойжузу Прокофий Яковлевич Тупольский база-ла ындыг дуржулганы хереглеп, ажылдап турар. Ол хойларының ийи оолдаашкынында чүс хой бүрүзүнден 274 хураганы алган.

Ол ийи кадарчының күш-ажыл төлевири улуг. А. М. Гиренко «Москвич» деп машина, П. Я. Тупольский мотоцикл садып алганнар.

Чурукта: А. М. Гиренко (оң талада) болгаш П. Я. Тупольский.
Фото В. Зуниннии. СЭТА-ның фотохрониказы.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер болгаш „Иениң медалы“ медальдар-биле шаннаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң мурнундан планнаары болза:

Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Докуй Севильба Суруп-оол—Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.

Чеди уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Наичыл-оол** Серенмаа Чамбал—Улуг-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң колхозчузу.
2. **Санчай** Дукен Намчула—Улуг-Хем районнуң «УТКА-ның 25 чылы» совхозунуң ажылчыны.

Алды уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Бавуу** Уйнук-кыс Дамдыновна—Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. **Борбан-оол** Севил Сандыйовна—Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.
3. **Данзы-Белек** Надык Балчыйевна—Улуг-Хем районнуң «УТКА-ның 25 чылы» совхозунуң ажылчыны.
4. **Дүлүш** Кызылдан Хуураковна—Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
5. **Кыргыс** Дина Кунгаовна—Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң колхозчузу.
6. **Самдан** Билчий Монгушевна—Улуг-Хем районнуң «УТКА-ның 25 чылы» совхозунуң ажылчыны.
7. **Тюлюш** Хураганмай Тензиноовна—Улуг-Хем районнуң «УТКА-ның 25 чылы» совхозунуң ажылчыны.
8. **Чаш-оол** Татьяна Кыргысовна—Улуг-Хем районда өг-буле өөзи.

Беш уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Балчий** Светлана Монгушевна—Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. **Бурумаа** Клавдия Дырыковна—Улуг-Хем районда өг-буле өөзи.
3. **Даваа** Кененчик Дамдыкайовна—Улуг-Хем районда өг-буле өөзи.
4. **Демүр-оол** Барынмаа Ондаровна—Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
5. **Дүндүй-оол** Долгар Оюновна—Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.
6. **Ондар** Дарыймаа Тас-оол—Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчузу.
7. **Санчит** Кекүй-оол Ховалыговна—Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң колхозчузу.
8. **Түлүш** Дарый Комбу-Хуураковна—Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
9. **Часкал-Хуурак** Анайбан Сандаковна—Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң колхозчузу.
10. **Чепсаракова** Татьяна Ефстафьевна—Шагаан-Арыг хоорайда өг-буле өөзи.
11. **Шыдыр** Кызыл-оол Алыр-ооловна—Шагаан-Арыг хоорайда өг-буле өөзи.

РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумунуң Даргазы
Н. ОРГАНОВ.
РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумунуң Секретары
С. ОРЛОВ.

Москва, 1960 чылдың май 27.

Хөй дүк дээш

САМАГАЛДАЙ (Телефон-биле). Тес-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң хоюн кыргыыры үргүлчүлевишаан: июньнуң 16-га чедир 6321 хойдан 13754 кг дүк кыргыттынган, хой бүрүзүнден 2 кг ажыг дүктү ол колхоз ап турар, а күрүнеге 9 тонна чыгыы эки шынарлыг дүктү дужааган.

Кыргылдада хол хачыларлыг 52 кижи ажылдап турар. Оларның арызында Сувак Тараачы, Сувандин Долуй, Байыр Сарыг олар хун бүрүде эн-не хей хойну кыргаан болгаш хей дүктү дужааганнар.

Ынчалза-даа төп пунктуда алектри кыргылда агрегады үрелишкинге таваржып, четпес ажылдап турар.

Б. ШУЛУУ.

Японияның чазааанга Совет чазактың медеглели

Июнь 15-те ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министри А. А. Громыко Японияның ССРЭ-де онза болгаш бүрүн эргелиг элчини С. Кадовакини хүлээп алгаш, Японияның чазааанга Совет чазактың медеглелин аңаа хүлээдип берген.

Медеглелде демдеглээни болза; ССРЭ-ниң май 20-де чоруткан нотазынга япон чазак амдыгаа чедир-ле харылзавайн турар-дыр. Ук нотада Совет Эвилелинге удур агаар разведказын болгаш өнчүн-чөнгөөлөөшкиннерни кылып турар америк шериг самолёттарын япон девискээрде тудуп турарының айылдыг үржүктарының болу берип болурунче кичээнгейни угландырган. Совет-япон харылзааларга болгаш Ыраккы Чөөн чүүгө тайбыңны база айылы чок чоруктуг хандырарынга хамаарышкан чугула айтырыглар талазы-биле нотага харылаарын үзамдыктырып турар чорук болза Совет Эвилелинге удур агрессчи үүлгедиишкиннерни кылыры-биле АКШ-тың үжар чүүлүнүң Японияда туруп турарының түңнелинде айылдыг байдалдың дугайын япон чазак херексевейн турарын көргүзүп турар.

АКШ-тың милитеристиг бөлүктери Японияны кандыг оруунче ыдалап турарын япон таладан билип өөрбес болза, япон чазактың амгы үзел бодалдары Японияга аар-берге үржүктарны тавыштырып болур деп ССРЭ-ниң чазааның медеглелинде чугаалап турар. Америк үжар чүүлүн Японияның девискээринден боттандырып турар кем-буруулуг үүлгедиишкиннери болгаш аңаа бодунуң херек кырында киржишкинин япон чазактың чажырар дээн оралдажыышкыннары чаа япон-америк шериг хереэзинин агрессчи сорулгалыын тодаргайы-биле көргүзүп турар-дыр деп медеглелде айытқан.

ДРУЖИНАЧЫЛАР

Кызылдың бирги автотранспорт конторазының клубунга эткен чылдарда чурум үреэр чоруктар, чамдык В. Толстихин, Ф. Мордвинов, Н. Ядрышников ышкаш эзирик кижилер илереп турган. Олар хей-ниитиниң корум-чурумун хажыдып, клубка келген чоннуң культурлуг дыштанылгазын шаптыктап турган.

Коллективте партия организациязы ол бүгү четпестерни аңаа көрүп олурбаан. Улусчу эки-тура дружиналарының дугайында партия болгаш чазактың доктаалын ниити хуралга танышкаш, коллективке дружина тургузарын коммунистер шиитпирлээн. Дружиначы болурунга чүгле коммунистер эвес, комсомолчулар, партия кежигүнү эвес актив, дыка хей слесарлар, токарлар боттарының күзелин илереткен.

Улусчу эки-тура дружиназының хүрээлеринде коммунистиг күш-ажыл бригадазының адын чедип алыры дээш демисежин турарлар колдап кирген. Ам дружиначылар бежен ажыл турар, оон иштинде коммунистер — 12, комсомолчулар — 18.

Дружиначылар баштайгы ниити хуралынга боттарының ажыл-чорудулгазының арга-хевирлерин, эргехүлээлгелерин чугаалажып кылган. Байырлал, демдегледдиг хүннерде, суббота болгаш воскресеньелерде дежурныйлаар график тургустунган. Дружина (командири эш Зандеев) ай санында ажыл планныг.

АТК-ның клубунга дружиначыларның кежээнин-не эдлчеглиг дежурныйлаары ам шуут чаңчыккан. Эштер Кривенко, Лохин, Королев оларның эдлчээнин үезинде клубка П. Ваньков, А. Ткачев, В. Еремеев эзирик келгеш, ниитиниң чурумун үрээн. Дружиначылар оларны штабка чедиргеш, шыңгыы сагындырыгны хүлээткен. Коллективке моон мурнунда чурум үрекчилери турган Романов, Мошков болгаш оон-даа өске чамдык кижилер ол четпестерин каттан.

Дружинаның ажылында бир чугула дээштиг чүве дежурный дептери болуп турар. Хүннүң дежурныйы оон ажылдап турганының үезинде болган чоруктарны дептерге тодаргай бижип турар. Албан чериниң удуртукчузу болгаш коллективте хей-ниити организациялары ол дептерни үргүлчү хайгаарап, негеттинип келгенде ниити хуралга тургузып турар.

Улусчу эки-тураның дружиназы бодунуң ажылдап келгенинин үезинде 65 чурум үрекчилеринге сагындырыгны, 12 кижиге шыңгыы хемчегни хүлээттирген. Оларның барык нуруузу ам эттинген, харын корум-чурум үрекчилери-биле шыңгыы демиселчилер болуп илерээн.

Дружиначылар чүгле бодунуң коллективинге хамаарыштыр ажылдап турар эвес, АТК-ның девискээри Заозерная кудумчуга хайгааралды база чорудуп турар. Кудумчуга эзирик кижилерни чандырар, чурум үреэннерни хоруур, школачыларның орайга чедир чоруурун болдурбас, ол хевирлиг өске-даа хемчеглерни, чоннуң ортузунга кижизидилге ажылын дружиначылар чорудуп турар.

Дружинаның ажылын парторганизация хүн бүрү боттуг удуртуп турар. Дружиначыларның хуралын ай санында чыылдырып, аңаа чедер, четпестерни чугаалаштырып турар. Чонга даянып, эки ажылдап турар дружиначылар коллективте хей, оларның үлегерин калбартып турар.

А. УВАРОВ.

КУЛЬТУРАНЫҢ КҮШТҮГ ЧЕПСЭЭ

С. ТОКА

(Төнчүзү. Эгези №№ 140 (4624), 142 (4626) «Шын» солуннарда).

Кижим индиржигеш баарынче кылаштап келгеш, бидиредир чедургеш, моюндуруунуң өөгүн чешкеш, барып ужа бөөр чүве дег, ийи холдары-биле индирни ыяк сегирип алгаш-ла, муң кижиниң мурнунга чугаалаан ышкаш—Эштер!— деп өгеледи.—Шынын сөглөөрге, ССРЭ-ниң эртемденнериниң изиг киржилгези-биле бистиң кокистиң чогаадып кааны, эш Пальмбахтың илеткээни Тыванын бижиниин төлевилели онза-ла таарымчалыг, билдингир-дир. Мынчангаш оон кол оргазын бадылаан, улам сайзырадып хоюглаарын комиске дагзып кагза эки боор. Данчай-оолдуң саналы кымга-даа билдингир. Ол болза феодалдарның, ламаларның, шынын сөглөөрге, каргыс идегеттериниң саналы деп чүве кымга-даа билдингир болганда, ону кым-даа барымдаалавас. Хей чүве-дир—дигеш, олудунче чоруй баарды. Оон дараазында Бүлүүн, Бегзижап, чожуннардан келгилээн Иргит Дыңгыжаа, Донгак Дамдынчап суглар сөс алгаш, комистиң болгаш Москвадан келген эртемденнериниң тыва бижик дугайында киирип келген саналын чөпшээреп, Данчай-оол, Маннай-оол сугларга база катап чылча шавыышкынны бергеннер.

— Айтырыг-даа билдингир апаарды ышкаш, кандыгыл эштер, азы ам-даа чугаалажыр бис бе, азы бижик дугайында төлевилелди шуут-ла өөренип кириптер бис бе?—деп айтырдым.

— Билдингир, билдингир!— дээн ыттар чирт-ле кылган соонда, адыш часкаашкыны база-ла диңмирей-ле берди.

— Эштер!— деп, шала бедик болгаш байырлыг ыыт-биле өгеледим. Олурукчуларның хей нуруузу, ана кандыг-бир онза олчалыг болган ышкаш, өөрүшкүлүг, арын-шырайы кылайгылай бергилээн, ыыды чок болза-даа, каткызы, өөрүшкүзү арнында көстүп келгилээн, ыржым апарган олурлар.

— Бо хүн Тыванын арат чонунга өөрүшкүлүг, байырлаңчыг хүн. Совет Социалистиг Республиканың Эвилелиниң нам, чазааның ленинчи национал политиниин ачы-хавыяазында ам база бир чедишкинниг болдувус. Ол болза тыва дылдың кырында төөгүде бир-ле дугаарында бижиин чогаадып алган, Тыванын моон соңгаар эртем-союл, ажыл-агый талазы-биле хөгжүүрүнүн чугула суурун салып алган болганда, төөгүлүг хүн болбайн канчаар. Үр чылдарның дургузунда карангы-бүдүүлүк, шыдаар аргажок дарлалга чораан Тываны хостаан болгаш оон ажыл-агыйлыг, эртем-союлдуг чаагай оруун ажыдып берген орус чонга, оон комун нам, чазааанга, араттың ханы чүрээнден үнген өөрүп четтиргенивисти ам база чедирээл—деп каарымга, намның Төп Хораазының. ол бижик бадылаар хуралынга келгеннер турган, диңмиттиг адыш часкап—ураа—дээн йөрээлин куожуннан үндүрген.

— Эштер! Бир тээ, ам чүве чугаалаар кижи чок, айтырыг билдингир чүве болганда, бадылаашкынче кирипсе кандыгыл?— дидим.

— Менде биче чүве бар апаарды, канчаар угаанныг чүве боор, дарга, хи-хи-хи—деп Данчай-оол ковайып келди. Ону көргеш, Бак-Көк, Седбол, Шагдыр-Сүрүн суглар—хей-хей, ам болзун—деп удурланы-ла берди.

— Че, допчулай аарак чугаалап көрүнер!—дигеш манап олур бис.

— Каш-ла сөстүг мен. Эш-өөр шала өскээр билген ышкаш. Тыва бижик дугайында бодумнуң саналым киирип турган боордан кадына, аңаа удурланыш турган эвес мен. Каргыс-кургус дей бөөрге, база-ла хомуданчыг-дыр—дигеш, олурун алды он.

— Данчай-оолдуң сөөлгү чугаазын дыңнадывыс—дигеш, моон-биле ам болза кандыгыл эштер?— дидим.

— Хей чугаа-дыр ийин, ындыг-ла боор тур ийин—деп ыыттар хуралдын кырын хеме алы берди.

— Александр Пальмбахтың илеткелин дыннадывыс, ынчангаш ССРЭ-ниң эртемденнериниң дузаламчызыбиле Төп комистиң чогаадып эккелгени тыва бижиктиң төлевилелин үүлдүг деп көргеш, бадылаар дээр кижилер, холунар көдүрүнер!—дидим. Көөрүмге улустуң холдары аърга-ла. Удурланыр кижи кымыл? Көөрүмге, чок, Данчай-оол, Маннай-оол суглар безин, доңгайын алган, узун дыргактарлыг холдарын көдүрүп алган олурлар. Дадагалзаан кижи кымыл? Ындыг кижи база чок. Тываның бижин бадылаттынган, ол дугайында изиг байырны чедирдим—деп кагдым.

— Мынчангаш, бо 1930 чылдың алды айның чәрби сези Тываның бижиин тургускан төөгүлүг хүн деп чүвени быжыктырары кандыгыл эштер?—дээримге, хамык-ла кижилер база катап бут кырынга тургулааш, чангыс-аай үн-биле—ура-ура-ура!—деп диңмиттиг кыйгы салганнар.

* * *

— Чаа эштер! Тывалар тыва бижиктиг болганының дугайында онза өөрүнчүг болган-дыр. Ол дугайында Москвадан келген эштер Покровский, Сейфулин, Кабо суглардың мурнундан канчаар-даа аажок изиг байыр чедиргенимни хүлээп ап көрүнер—дээш, Александр Пальмбах өөрүшкүзүнүң аайы-биле бадырыпкан карааның чажын чотпушаан—ха-ха—деп өөрүп, каттырган тур. Шыдавайн тура халааш, мурнай Леонид Покровскийнин, оон соонда Александр Пальмбахтың мойнундан халбактаныр алгаш, ошкай-ла бердим. Ыңай-бөөр көөрүмге, хамык-ла кижилер доозазы, өр, хереэжени-даа ылгалбайн ошкашкан турлар...

Пальмбах самбыра чанында дагын үнүп келген, демги-ле кыдыраажын, аңаа онза ном «чалаан» ышкаш так куспактапкан-дыр.

Тываның бижиинин 29 үжүктерин өөренип, кандыг сөстерге кандыг үжүктер хереглээринче киириптээл—деп Пальмбах башкылай бөөрге, дыңнакчылар таалай-ла берген, «чаңгыс-даа сөс ышкынмас» дээн ышкаш ыржымнай-ла берген олурлар.

— Хамыктың бирги үжүүн «а», «а», «а»—деп адаар дээш самбырага бир улуг, бир биче «а», «а»—бижиди. Олурганнар, оон иштинде Данчай-оол, Маннай-оол база-ла кандыг-даа айтырыг чок бүгү далашбиле кыдыраажынга бижий тыртып алдылар. Мен база-ла ол улуг, биче, өр, хереэжен кижилер киржикчилиг, хенертен тывылган белгумнуң «кежигүнүнге» киринпкен, шорбалай-ла бердим.

Хенерген тывылган тыва бижик өөренир белгумнуң тайлымы-биле Төп Хораанын тергилекчилери, оон нарын бижиинин даргазы, ТАР-ның сайыт-майыттары, аңаа кижилер дээн ышкаш, амгы чаагы-ла ылгалыш турган хиреде, ам шуут-ла бижик белгүмү, оон дыңнакчылары, башкылары болгулай берген. Тыва бижикти чогаадып тургусканы өөренирининг, ону нептередириниң болгаш культура революзунуң чаагай өгези ол болган деп чүве дораан-на илден апарган.

— Чаа эштер, даргалар! Ам шуутла, чап-чаа бадылап алган бижиивисти өөренип кириптээл. Мен адаайн, силер база-ла мээн соомдан өттүнүп адаарынарны диледи. 29 үжүктерниң бир-ле дугаарын «а», «а», «а»—дээр. Оон ам шуутувус калбаа-биле—«а», «а», «а»—деп адаалынар. Ам ону мен самбырага бижийн, а силер саазынга—дигеш, чугай-биле токкуладыр соктап, ыыткыр чугаалааш, бижип кагды. Бак-Көк бирде самбыраже, бирде кожа олурган Шагдыр-Сүрүнче көргеш, база-ла ыыткыр «а», «а» деп алгырып чугаалааш, бижип алды.

— Өскелер көөру-биле кым маная келгеш, самбырага бижиирил?— дигеш, башкы манаан тур.

— Каям башкы, мен—дигеш, Седбол кылаштап келгеш,—чүну бижиир мен башкы—диди.

— Тыва бижикке бир дугаар үжүктү чүү дээрил, канчаан бижиир ийик?

— «А»—дээр, мынчаан бижиир—дигеш, «А», «А» деп, шоолуг ылгаттынмас үжүк бижип кагды. Олурганнар ону көргеш, чирт кылдыр каттыржып үнду.

— Чүну кочуладынар, оон артык канчаар боор—дигеш, сеткили хомудаан чүве дег, Седбол дедир эвэ келди.

— А ол черле ажырбас, бир удаазында эш Седболдуң самбырага бижээн «А»-зы кончуг өки, чүгле үзедыр, шөртейтир бижиир болза, ам чараш—дээш, бижиттинген «А»-ны өл пес-биле чоткаш, боду чараштыр бижип кагды. «Бөгүн Тываның бижиин бадыладывыс, ам бодувустуң бижиивистин бирги үжүктерин бижип эгелевис»—деп боодаш. «а»-ны-даа сан чогу-биле катап-катап бижип алдым.

— Дооза бижип алдынар бе?— дигеш, башкы бөлгүм дыңнакчыларының аразында чедип келген, чамдыктарның бижээнин өткен, чамдыктарның чанынга баргаш—тастыр—деп макталдыг үне салып эгелээн.

— Чаа, ам ол «А»-ны шуут-ла калбаа-биле адаар-дыр — дигеш, «А»—деп адаарга «А», «А», «А»—деп база-ла чирт-ле кылдывыс. Ол хүн ол-ла олчаан дараанын: «В», «г», «д», «е», «з», «ж» — деп үжүктерни өөрениринче кирдивис. Ол-ла хевирлиг каш кичээл дургузунда Пальмбах башкы 29 үжүктерни кыдыындан кыра самбырага бижип, аас-биле тайылбырлап берген соонда, ам шуут-ла чамдык сөстерни, аттарны бижип эгелевис.

— Чижээлээрге, «аваам» деп сөстүң бирги үжүү «а» болгай, чогум сөс бодун мынчаалдыр бижиир—деп, Пальмбах, тоды кылдыр, самбырада оожумзумаар бижий берди. Дыңнакчылар бистер, башкының айытканыын өзугаар «аваам, аваам» деп дыңналдыр чугаалап, баарывыста кыдыраажывыска, самбырада «аваам» дээн кандыг-даа кижиге өң эргим сөстү бижип алдывыс. «Аваам» деп сөстү ол хүн тывалар бодунуң төрээн дылынга, бодунуң бижии-биле төөгүде бир дугаарында сөстен бижикче шилчиткени ол деп чүвени медереп билгеш, өөрүшкүвүстүң кызыгаары, хемчээли чок турган.

— «А», «В»—дээн ышкаш, шакла ынчалдыр 29 санныг үжүктерни бижиир—дигеш, башкы база-ла самбырада токкуладыр бижип, ол аразында үжүктерни дыңналдыр адап, бисти база-ла бижип алынар дээш манагзына каап тур...

— Чижээлеп алырга, бир эвес «бар» азы «барбас» дээр болза, өң эге үжүү «Б»-ни бижиир дигеш, баш-ла самбырада чуруп кагды.

Ол хүнну бадыр Тываның бижиин бадылаан, оон соонда өөренип хүнзээш тарап чангыладывыс. Кежээ дүн ортузунга чедир өгленнин лаачыгрыткызы ешпээн. Тываның төөгүзүнде бир дугаар бижиин өөренири-биле хенертен тургустунган белгумнуң «кежигүннери» тарап чангылааш, аалының иштинден, кожа-холбаа чондан база-ла «бижик белгумнери» тургускулап алгылааш, кичээлдедип, боттары башкылап эгелээн. Чаа бижик Тывага эртем-союлду тарадырынга төөгүлүг идигни берген болгаш оон соонда намның, күрүнеиин, ажыл-агыйның болгаш эртем-культураның ажыл-хереэнге, мурнунда бижик-билиг чок болгаш киришпейн чораан тыва чон бодунуң төрээн дылында тыва бижиин өөренип алгаш, ам аңаа калбаа-биле киржип эгелээн.

Намның Төп Хораазы Тываның бижиин бадылап, оон үжүктерин болгаш үжүк дүрүмнерин «Шын» солуннуң арнынга чарлапкан чорукту Тываның арат чону кажан-даа көзүлбөөн өзүлүг улуг иаадым кылдыр уткып хүлээп алган. Тыва бижикти өөренир чорук, бир дугаар хүнде ышкаш ол-ла дораан бүгү Тываның улуг-биче, өр, хереэжен кижилериниң чүүдүн-даа артык хувискаалчы хереэ кылдыр хайныгын үнген. Кожуун, суму, арбан, аал, ереге санында бижик билбес чорукту уэутказарыга дузалаар эвилелдер ол-ла дораан тургустунган. «Бижикти өөренгеш, кожанга дузала», «Бир бижиктиг кижи ийи кижини бижикке өөретө»—дээн кыйгырыглар бүгү Тываны Төре-Хөлден Кара-Хөлге, Улуг-Дагдан Мөнгүн-Тайгага чедир хеме алган. Ол шагда тыва бижикти нептередир ажылдың хайныышкынының тайлымы-биле муа-муа кижилер боттары өөренип алгаш, чүс-чүс өскелерни-кожадарны өөреткенин алырга, бүгү Тыва эгээртинмес школа, эртем шингээдириниң белгүмү болганын ап көөрге, аңа кужурзаан мал-маган-на.

Коммунистиг күш-ажыл дээш шимчээшкиниң мурнакчыларының хоорай хуралының киржикчилериниң

КЫЙГЫРЫЫ

Кижи төрелгетениң чаагай эчис сорулгазын — коммунистиг ниитилелди тургузарын бистиң алдарлыг Төрээн чуртувус чедишкинниг боттандырып турар. Совет кижиниң тура-соруу болгаш күш-ажылы Совет күрүнениң байлаан хөвүдеп, ачүзүн быжыглап, ажылчы чоннарның амыдырал-чуртталгазын улам хаастап эжиштинмаан, кайгамчык чаагай чүүлдерни тургузуп, бүдүрүп турар.

Коммунистиг күш-ажыл бригадалары болгаш шалыпчылары деп ат дээш чарыштың мурнакчыларының төвүлел хуралы чоокта чаа Кремльге болуп эрткен. Үлеттүрге болгаш көдээ ажыл-агыйта чаа-чаа орудаларны ажыдып, коммунистиг ёзу-биле өөренир, чурттаар болгаш ажылдаар деп чаагай сорулганы боттарының мурнунга салып алган коммунизм тургузучуларының мурнакчылары Кремльдиң Улуг ордузунуң трибуназындан тодаргай санаалдарын бергеннер.

Хоорай хуралының киржикчилери бистер коммунистиг күш-ажыл бригадалары болгаш шалыпчылары деп ат дээш чарыштың мурнакчыларының Бүгү-эвилел төвүлел хуралының түннелин болгаш ол хуралдың киржикчилериниң Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы чоннарынга кыйгырыын чугаалажып көргеш, ол Кыйгырыгны изин-биле детип, коммунистиг күш-ажыл, амыдырал-чуртталга болгаш өөредилге дээш патриоттуг шимчээшкинни улам калбартырын, чеди чылдың ийиги чылының онаалдаарын хуусаа бетинде күүседиринче хүлээнип ап тур бис.

Коммунизм амгы үеде чүгле улуг эчис сорулга эвес, а херек кырында практиктиг улуг сорулга болуп турар. Кремльге болган төвүлел хуралдың киржикчилеринге СЭКП ТК-ның чедирген байырында, Н. С. Хрущевтуң төөгүлүг чугаазында ол патриоттуг шимчээшкинни бедии-биле үнелеп көрген, коммунистиг күш-ажыл дээш чарыштың хөй мурнакчыларын шаннаан. Коммунизмни тургузары дээш күш-ажылчы чаа-чаа маадырлыг чорукче ол чарыштың киржикчилериниң кайгамчык чаагай үлегери бистерни кыйгырып турар.

Империализмниң дайынзырак планнарын кам-хайыра чокка сойгалап илередип турар төрээн Совет чазаавыстың шылгарангай угаанныг болгаш шиитпирлиг хемчеглерин бир эп-сеткилдиг деткип тур бис. АКШ-тың чазааның өнчүк-чоңгээлиг үүлгедиглеринге холбаштыр Никита Сергеевич Хрущевтуң чугаалаан диленнээшкининг болгаш чөптүг сөстери болза, чогум-на бистернин, бүгү совет кижилериң бодалы-дыр, сөстери-дир.

Коммунистиг күш-ажыл бригадаларының кежигүннери болгаш шалыпчылары, хоорай хуралының киржикчилери бистер СЭКП ТК-ның июль Пленумунга күш-ажылчы белехтиг ужуражыр дээш бүгү улустуң чарыжынга киржиш тур бис. Чеди чылдың ийиги чылының онаалдаарын хуусаа бетинде күүседиринче, коммунистиг күш-ажылдың типилелгези дээш чарышка киржиринче, ол чаагай шимчээшкиниң киржикчилериниң күрээлеинин өөрүдериринче Кызыл хоорайның бүгү ажылчы чоннарын кыйгырып тур бис. СЭКП ТК-ның июль Пленумунга күш-ажылчы чаа-чаа типилелгелерлиг ужуражылы, бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузарының херээнге бодувустуң төлептиг салыышкынывысты киирээлинер!

(Хоорай хуралынга бир үн-биле хүлээп алган).

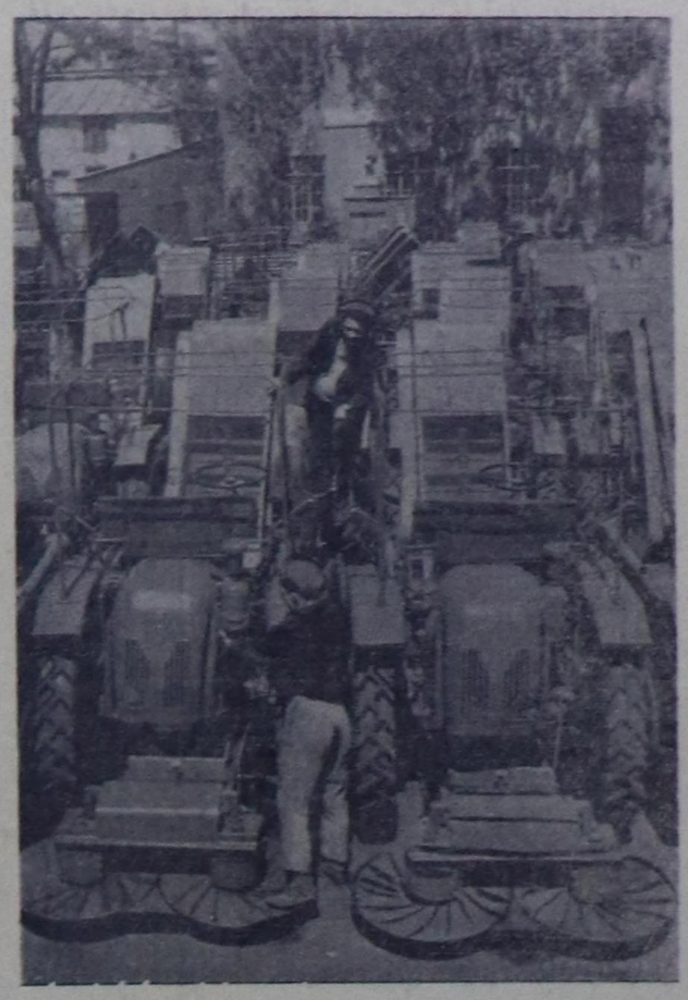

„Совет-француз найырал— тайбыңның үндезини!“

Н. С. Хрущевтуң Франциядаа күрүне аян-чоруун кылып чораанының дугайында ном

Күрүнениң политиктиг литература номун парлаар чери «Совет-француз найырал — тайбыңның үндезини!» деп номну массалыг тиражтыг кылдыр парлаан. Француз Республиканың президентизи генерал Шарль де Голльдуң чалаанын ёзугаар 1960 чылдың март 23-тен апрель 3-ке чедир Франциядаа күрүнениң албан херзинин ужурунда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң чоруп турганының дугайында материалдарны ук номда бижээн.

Н. С. Хрущевтуң Москвадан Парижче үнүп турганының дугайында репортажты, Н. С. Хрущевтуң, президент Шарль де Голльдуң, чазак баштыңы М. Дебрениң болгаш Совет чазактың баштыңының ол чуртка чоруп турганының хүннеринде Француз Республиканың өскө-даа сураглыг ажылданчыларының чугааларын, Н. С. Хрущевтуң Францияны кезил чоруп турганының болгаш француз ажылчы чоннар-биле өөрүшкүлүг ужуражыышкыннарының дугайында материалдарны ук номда кииргилээн. Француз телевидениеге Н. С. Хрущевтуң чугаазын болгаш Совет-француз талаларының ирды ыылган дыңнадының, Москвадан Парижче болгаш Парижтен Москваже орук арга чоруткулаан радиограммаларны болгаш өскө-даа материалдарны парлаан.

Совет чазактың баштыңының Францилга чорааш чадип келгенде Лужниикида спорт Ордузунга 1960 чылдың апрель 4-те болган хөй муң киижилиг митингиниң дугайын номнуң төнчүзүндө чугаалаан. Ол митингиге Н. С. Хрущевтуң чугаазын болгаш Москваның ажылчы чоннарының төлөзлекчилериниң чугааларын база парлаан. (СЭТА).

Японнар Эйзенхауэрни чурттунче киирбээннер

Эйзенхауэр «бодун көргудуушкунга алыспас» болгаш айыткан аянчоруктан ойталавас деп президентиниң секретары Браво ам-даа медеглевишаан турзажок, Вашингтоннуң бадыткап турары-биле алырга америк президентиниң шиитпирлиг аянчоруу буурап дүшкен. Чалаваан аалчыларга япон улустуң канчаар ужуражырының ёзулуг сагыш-сеткилин боду-биле чорааш караа-биле көрген Хэгерти «олче ыяавыла баар бис» деп медеглеп турган болгай. Кисиниң чазаа Эйзенхауэрниң аянчоруунга бичип-даа бол таарымчалыг байдалдарны тургузуп бээрин орадашпышаан, бар-ла шаа-биле хемчеглерни алган. Ындыг болза-даа бүгү Японияны хаара туткан улус чоннуң киленнээшкининиң мурнунга ол хемчеглер салаа-биле чаңгыс үстүрерге-ле бүстүп турар сааның бажынчыгаштардан безин дора болган. Дамчыдып турарын ёзугаар алырга, премьер Киси чалалганы күш чок болдурар дугайында дыңнадыгны Эйзенхауэрге чоруткан мен деп аажок мунгараашкынының үүгүбиле чарлаан.

Кандыг-даа чепсектерни ажыглаарындан ойталавас деп дужаалды алган полиция Эйзенхауэрни үткүп алырының кол шенелдезин кылырын орадашкан. Кан берттерни кеткен болгаш чыдаларны холунда туткан беш муң полицейжилер фашисчи идегеттерге деткидип алгаш, чыскаалганнарже халдап турганнар. Ынчалза-даа полиция бодунуң аргаларын эмин эртир улуг деп көрген. Студентилерге башкылар дузалашкан. Парламентиниң штурмнаап турганнарның аразында ан-не янзы-бүрү профессияларның кижилери бар болган. Элээн каш кижи өлүрткен болгаш 500 ажыг кижи балыглаттырган—парламентиниң ханаларының чанынга калбарган соккулажыышкынның түнелиг бо-дур. Юнайтед Пресс Интернейшнл агентилелиниң демдеглээни-биле алырга, бо болуушкуннар болза, Японияны ийнги Мурнуу Көрей кыдыр хуулдурар деп айыл болган.

Япон улус америк президентиниң мурнунга кирер эжикти шак ынчаар хаай тыртыпкан.

Эйзенхауэрниң Ыраккы Чөөн чүкче базар деп турарының бүдүүзүнде «Нью-Йорк геральд трибюн» солунуң бижээни болза: - Човаланныг шыныг чоруктан кайнаар-даа чайлап болбас». Тургустунган байдал кандыг дорамчылаашкынны шилип алырыл? деп дүүрээзиниг айтырыгны АКШ-тың мурнунга тургускан. Эйзенхауэр бодун үдеп чоруур шериг корабльдерин болгаш самолёттарын коргударының чепсээ болур кылдыр бодавышаан, япон улус-биле удурдедир түүчүрүнүң дорамчылаашкынын шилип алган боор. Ынчалза-даа ол угаан сарыыл чок орадажыышкынар ам ийи дапкыр дорамчылаашкынга таваржыр ужурга АКШ-ты чедирип эккелген.

Эйзенхауэрниң аян-чоруу АКШ-тың ат-алдарын быжыктырар боор деп америк пропаганда чулчуруп турган болгай. Ийет, «У-2» деп шпиончу самолёттарның дээрбечи ужудуушкуннарының сөөлүнде, бедик деңнелге эрттер чөвүлел хуралды Каттышкан Штаттарның үскениниң сөөлүнде АКШ-тың ат-алдары чер болганга, ылангыя Ыраккы Чөөн чүкке ан чавыс дээн деңнелге чедир кудулап бөткен. Бир эвес, Эйзенхауэр аянчорук ыылып чорбас болза, АКШ тодаргай-ла удуушкунга таваржыр алгаар деп, АКШ-тың политиктиг чамдык ажылдакчылары медеглеп турганнар. Ынчалза-даа АКШ ам кандыг удуушкунга таварышканы? Америк дипломатиянның үржүү кайы хире бужурганчыг болган, америк политиканың ажаптырмаанда, АКШ кайы хире улуг согугну алган, ол политиканың удургучуларының фактыларны кадык бодал-биле өөр арга-шинек чок болган дугайын ам бүгү делегейде чугаалажып турар.

Ам Эйзенхауэр бодунуң бүүрелдиг өөнүктери—чалчачы Чан Кайши-биле болгаш Мурнуу Көрейде Хо Чжон-биле ужуражып, бодунуң сагыш-сеткилин ооҗургадыр деп турары илдең-дир. Эйзенхауэрниң япон эвилелчилеринге тыпсыры-биле ап чораап, сонгаарлаткан белехтериниң чамдык кезии бо «найыралчы кижилериге» четчи бээр чадавас ышкаш-тыр.

Эйзенхауэрниң оруу кайнаар-даа барза ол идегел чок болгаш айыылдыг болуп турар деп, «Нью-Йорк геральд трибюн» солун аргажоктун кырындан миннир ужурга таварышкан. АКШ-ка ындыг үржүктүг байдалдыг чылдагаанны чүдел дээрзин ук солун тайылбырлаваан турзажок, ооң чылдагаанны чаңгыс-ла чүведе—АКШ-тың политиказының шериг эвиледелери, өскениң девискээринде шериг баззалары, чепсегленишкинни эндере бүдүрери болгаш өскө-даа ол ышкаш үүлдерде деп дидими-биле чугаалап болур.

Шынында ындыг орук-биле ынайлап барган тудум-на айыылдыг. АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери ону дүрген билип алган тудум-на улам чүүүр болур ийик.

Японияже бодунуң аян-чоруу-биле Эйзенхауэр таптай бастырган Кисиге холун сунарын күүзээн. Япон улус ол кордалдарны үскен. Япон улус боттарының эрес соруктуг шиитпирлиг демисели-биле америк президентини билиндирген болгаш Японияже ону киирбээн. Кисиниң байдалы ам мурнундагызындан-даа артык чөгенчиг болгаш божаңнаан апарган. Японияның каш санныг чагырыкчы бөлүктери боттарының политика талазы-биле буурап дүшкенин билингеннер. Кисиниң кабинединиң моон сонгаргы хуу-салымы херектиң ужуруубиле ап көөрге шиитпирлеттинген — ол дүжүлгеден дүжер ужурлуг. Кисиниң ёзу-чуруму бодунуң моон сонгаар хевээр турарын камгалап алыр дээш сөөлгү идегел чок орадажыышкынны кылып турар. Ынчаарга ооң удуртукчулары «коммунистиг кара сагыштыгларның» дугайында политика талазы-биле утка бодал чок сөстерни чулчуруп турарлар.

СЭТА-ның тайылбырлакчызы

В. ХАРЬКОВ.

Уран чогаал, ыры, хөгжүм

чаңгыланган...

Жюри кежигүннери тускай столда олурушканнар. Бир дугаар черни кайы коллективке тыпсырыл дээр дугайында олардың аразында кандыг-даа маргылдаа, бичии-даа дадагалзаа болбаан. Сталин аттыг колхозта Хайыракан көдээ Советтиң уран чүүл бөлүгүнүң район көрүлдезинге бирги черни алыры жюри кежигүннеринге иле апарган. Эң-не шыңгыы шиитпирлиг киижилер—көрүлденің киржикчилеринге безин ол чажыт эвес турган. Бо айтырыг — ам-даа дөрт коллективтерниң ойнаары арткан турда ындыг иле апарганы кайгамчык. Оюнун көргүспээн коллективтер безин дүжүп берипкен. Харын ийи дугаар чер дээш чүткүтсе идегел бар боор деп ажыы-биле чугаалажы бергеннер.

Районнуң уран чүүл көрүлдезинге бирги черни бир коллективтиң шак ынчаар баш бурунгаартан-на эзлеп апканының ийи кол чылдагааны бар. Бирээде, ол коллективтиң ... колхозтуң мурнакчы саанчыларының бирээзи Зоя Шойдан чогааткан. Ынчаарга ырның сөзүн ол бөлүгүнүң киржикчизи Константин Дамдын бижээн.

Сарыг-сарыг торгу тоннарлыг кыстар «Өпей ырын» узбек «Урмалымны» ырлажыпкаш, «Чечекти», «Эзлдек шыңгыраашты» ойнагылапкаш, көжеге артынче кире бээрге, уран номчулгалар, ийи чаңгыстың ырлары оларны солаан. Сталин аттыг колхоз барык-ла бир чыл мурнунда экономика талазы-биле районнуң өске колхозтарындан кошкак колхоз турган. Ам ажыл-агыйның байдалы көңгүс өскерлип, мурнакчы колхозтарның санында кирген. Уран чүүл бөлүгүнүң ажылы аныяктарны, уран чүүлге мергежилдиг кижилерни ажыл-агыйдан чардыктырар дээр чамдык удуртукчуларның бодалы ышкаш эвес, а харын ажыл-агыйга дузалыг, улуг ажыктыг дээрзин үстүнде колхозтуң үлегериндеи көрүп болур. Баштаар чер уран чүүл бөлүгүнүң ажылынга бүгү талалыг дузалап, чүгле концертке кедер хеп садып алырынга безин чеди муң акшаны колхозтан үндүрүп берген.

Ол районнуң өске колхозтарының баштаар черлери болгаш оларның даргалары уран чүүл бөлүгүнүге дузалажып турары база-ла багай эвес. Районнуң уран чүүл көрүлдезинге шупту тос коллективтер киришкен. Бирги черни Сталин аттыг колхоз, ийиги черде «Коммунизмче орук» колхозтуң Чыргакы сууру, үшкү черни «Искра» колхозтуң аныяктары алган.

Районнуң уран чүүл бөлүгүнериниң ажылында четпестер барын көрүлде көргүскен. Бир-ле дугаарында, районнуң культура килдизи (эргелекчизи эш Комбу) уран чүүлдүң көрүлдези болурун мер бүрүзүн чогаадыкчы ёзубиле белеткээнин көрүлде көргүскен. «Коммунизмче орук» колхозтуң Чыраа-Бажы суурунуң коллективи «Партия — бистиң баштыңчывыс» деп монтажты боттары чогаадып тургузуп алганнар. Районнуң культура бажыңының уран чүүл бөлүгүү Семен Бухтуевтиң (көрүлденің киржикчизи) чогаатканы «Чечектелип турар Тываның үнү» деп ырны өөренип алгаш ниитиниң ыры бөлүү күүсеткен. Ол ышкаш «Кызыл тараачын» колхозунуң аныяктары «Фермага орай кежээ» деп кожаң ырны улустуң аялгазынга таарыштыр чогаадып алганнар.

Районнуң колхозтарында уран чүүлге ынак, мергежилдиг аныяктар хөй. Саанчы угбашкылар Зоя биле Кара Шойданнар (Сталин аттыг колхоз), «Коммунизмче орук» колхозтуң аныяк ыраажызы Монгуш Очур-оол, «Кызыл тараачынын» колхозчузу Сат Минчимаа, башкылар Сат Доржак, Ондар Анчимаа дээн ышкаш талантылыглар кайы-хөй.

Бо бүгү эки чаагай чүүлдербиле кады уран чүүл бөлүгүнериниң ажылында четпестер барын чугулага көрбээни-биле көрүлденің болур хүнүн безин тодаргай билбейн турган. Ынчангаш районнуң культура килдизи көрүлде эрттиреринге белен эвес болган.

Көрүлдеге киришкен коллективтерниң чамдыктарының, ылангыя «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг колхозтарның уран чүүл бөлүгүмнериниң белеткели багай болган. Ук колхозтарның баштаар черлери уран чүүл бөлүгүмнериниң ажылынче кичээнгей салбаан болгаш клуб эргелекчилеринге чогуур негелдени тургузуп, чогуур дузаны база көргүспээннер.

Сталин аттыг колхозту санаваска районнуң өске колхозтарының уран чүүл бөлүгүмнериниң идик хеви кдл янзы, чараш эвес, ойнакчыларга таарыштыр хеп, музыка херекселлери садып бээр туржук, «Октябрьның 30 чылы», «Кызыл тараачын» колхозтарның баштаар черлери көрүлденің киржикчилерин район төвүнге чедирип каарындан безин тураажокталып турганнар.

С. НАТПИТ-ООЛ,
Чөөн-Хемчик район.

Одессаның механиктиг заводунда аскылыг тараа чүдүрүкчүлерин кылып турар. Ону колхозтарның болгаш совхозтарның шаннарындан тарааны, тарымал тоорукту, кукурузаны чүдүреринге ажыглаар болгаш тарааны вагонче чүдүреринге ажыглаар.

Ол херексел чаңгыс-ла шактың иштинде 100 тонна тарааны чүдүрер аргалыг.

Кур черлерже болгаш Украинаның колхозтарынче, совхозтарынче ындыг чүс-чүс машиналарны чоруткан.

Чурукта: тараа чүдүрер машиналарны заводтуң чанында белеткеп каан турары.

Фото А. Фатеевтиң.
СЭТА-ның фотохрониказы.

„Шынның материалдарының изи-биле

Мындыг эге-биле Каа-Хем райпозунуң баштаар черинің садыг ажылынга удургулаганы кошкатканындан районда садыг ажылында улуг четпестер бар болуп, идик аймаа, ... ындыг ... ...

АКШ-тың конгрезинде аймаараашкын

ВАШИНГТОН. (СЭТА)-ның корреспондентизи Г. Шишкиниң бижээни болза: Япон улустуң күштүг удурланыышкынының түннелинде Кисиниң чазаа Японияже Эйзенхауэрни чалаанын соксадыр ужурга таварышканының дугайында медеглел америк конгресске аймаараашкынны болдурган. Америк-япон «айыыл чок чоруктуң керээзин» күштүг кылдыр бадылаар шак четчир болзун дээш сенаттың июнь 16-дағы хуралын мурнундаазындан дыка эрте—эртенгиниң 9 шак 30 минутада чыылдырар дээн. Демократтыг партияның төлөөлекчилериниң баштыының оралакчызы Мэнсфильд сенаттың бөгүнгү ажылының программазының дугайында июнь 15-те чарлап тура, бөгүнгү хуралга керээни күштүг болдурар дугайында саналды бадылаашкынга киирер деп медеглээн. Каттышкан Штаттарның чагырыкчы бөлүктериниң ол керээни күштүг кылдыр бадылаарынче далашкан чоруу болза, Японияга базыышкынны күштелдирер болгаш Эйзенхауэрниң дедир чаныр келириниң мурнунда япон таладан ук керээни күштүг кылдыр бадылаарын доозар чоруктуг чедип алыр дээш чүткүүшкүнү болур дээрзин америк парлалга ажыы-биле бижээн.

Японияга президентиниң баарын соксаткан чоруктуг Вашингтоннуң политиктиг бөлүктеринде болгаш бүгү делегейде Ыраккы Чөөн-чүкте америк политиканың бууразашкыны кылдыр көрүп турар. Ынчангаш ол чорук керээге шыңгыы согугну берген. Июнь 16-дағы хуралдың эгелээриниң мурнунда-ла сенатор-демократ Хэмфри болгаш сенатор-республиканчы Клиффорд Кейз олар Япония ол керээни күштүг кылдыр бадылаарының бетинде америк-япон керээни күштүг кылдыр доктаадыры ажыктыг бе дээрзин сенат шыңгыызы-биле бодап көрзе эки боор деп чугаалаанар. Ол керээни Каттышкан Штаттарның күштүг кылдыр бадылаары-биле амгы япон чазактың дүжүп бадарынга идиг бээрин күзевейин турарын Хэмфри илереткен. «Бир эвес күштүг кылдыр бадылаашкын япон чазактың дүжүүшкүнүн дүргедиптер болза, ынчан ол керээ шуут-ла ажык чок апаар» деп ол немей чугаалаан.

Июнь 16-ның эртенги хуралынга сенат керээни күштүг кылдыр бадылаарын шиитпирлээр турган. Ынчангаш ук хурал дыка дүшкүүрлүг байдал-биле эгелээн. Японияга президентиниң баарын соксаткан чорук болза «шыңгыы аймаараашкынны болгаш ханы хараадаашкынын» болдурган деп демократтарның баштыны Линдон Джонсон чугаалаан. Ол коммунизмге удур чүгүруушкуннарны база кылган.

Джонсонуң ындыг медеглелин өске-даа сенатор-демократтар база деткээн. Бодунуң кандидатуразын президентиге демократтыг партиядан депшидер деп турар сенатор Саймингтон президентиниң Японияга баарын соксатканы «Каттышкан Штаттарның ат-алдарынга шыңгыы согуушкунну таварыштырган» дээн.

Демократтарның сураглыг ажылдакчылары Стивенсон-биле Кеннедини америк чазакты мооң мурнунда шүгүмчүлеп турганнар дээш республиканчыларның баштыны Дирксениң ажынып чүве чугаалаан соонда республиканчылар-биле демократтарның аразынга шыңгыы месилдежиишкин эгелээн.

Даштыкы херектер талазы-биле сенат комиссиязының кежигүннери-биле болгаш күрдепартаментиниң төлөөлекчилери-биле сүмележиишкин кылза эки боор деп демократтарның баштыны Линдон Джонсон чугаалаан. Япон-америк керээни сенаторлар мындыг байдалдың үезинде чүс хуу деткиир дээрзи кордал чок деп чүвеге ыяк бүзүрээш, ук керээни күштүг кылдыр доктаадырынга ол илгеп турар-даа болза бо хүн ону бадылаары болдунмас-ла болду бе деп чарлаар ужурга таварышкан. Ону күштүг кылдыр бадылаары даарта азы соңгузуу хүн болур ийикпе азы дараазында неделияже соңгаарладыр чадавас-

„Австрия Хрущевка байыр чедирип турар“

ВЕНА. (СЭТА). «Дер рудблик» солун Н. С. Хрущевтуң Австрияга баар деп турарының дугайында чүүлүнге Австрия биле Совет Эвилелиниң аразында быжыг экономиктиг болгаш культурлуг харылзаалар тургустунган деп демдеглээн. Совет чазаатың баштыының маңаа келир чоруу ийи чурттарның улустарының аразынга харылзааларны экижидеринге, тайбыңны быжыглаарынга улам улуг идиглиг болур деп солун онзалап демдеглээн.

«Күрүне керээзин чарар эгелээшкинни кылып, күжениишкинни үндүрген кижи—Хрущевка Австрия байыр чедирип турар» деп ол солун бижээн.

Эйзенхауэрнин аян-чоруу-биле Ыраккы Чөөн чүкте айыыл чок чорук дүүшпес

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Көрейнин Улус-Демократтыг Республиказының парлалгазы болгаш хөй ниитизи АКШ-тың президентизи Эйзенхауэрниң Мурнуу Көрейге болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң өске-даа районнарынга аян-чоруун шыңгыы буруу шаап турар.

«Нодон Синмун» солуннуң бижип турары болза, Мурнуу Көрейге чорук кылырының программазы-биле дүүштүр Эйзенхауэр «КНО-нуң шериглериниң» командылал черинге болгаш түр докладтаткан кызыгаарның мырынай чоогунда турар районда 6-ны мурнуу-көрей бригадага баар. «Көрей республиканың политиктиг байдалының», «камгалалдың туруп турар байдалының», «Япон-америк шеоин эвилелиниң болгаш Ыраккы Чөөн чүкте байдалдың дугайында» Хо Чжон-биле Эйзенхауэр чугаалажыр Мурнуу Көрейже Эйзенхауэрниң аян-чоруунуң сорулгазы чүдел дизе, Көрейде тайбыңны турулдурар, Ыраккы Чөөн чүкке дүшкүүрлүг чорукту улам чидиглендирер, шериг эвилелиниң Японияны баштыңнадыр Мурнуу Көрейни қиир тыртарында база Хо Чжоннуң бөлүүнүң сеткилин сергедип өөртүрүнде болур дээрзин фактылар тодаргай көргүзүп турар деп ол солун бижээн.

Де Голльдуң чугаазының дугайында француз парлалга

ПАРИЖ. (СЭТА). Июнь 15-те үнген солуннар радиога болгаш телевидениеге президент де Голльдуң дүүнгү чугаазын янзы-бүрү утка-биле үнелеп көрүп турар.

«Юманите» солунга Этьен Фажонуң бижээни болза, «генерал де Голльдуң чугаазы Алжирде тайбыңче эргилде болуп демдеглеттинер боор деп манап турган французтар кайгай бергеннер. Бот шиитпирлеттинер чорук тургустунган байдалдан уштунарының карачаңгыс аргазы болурун мурнуку хевээр санап турар мен деп күрүнеңиң баштыны медеглээн болбайннаан... Алжиржилерге боттары шилип алыр чорук хостуг болур деп де Голль база дагыннап чугаалаан. Ынчалза-даа ол, Алжирге чоокта чаа болган кантоналдыг соңгулдаларны таарышнак консультациянын хижаа, америк төлөө Итоннуң медеглелинде кандыг-даа барымдаалар чок деп, Носек онзалап демдеглээн. Атомнуг болгаш анаа чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле совет саналда хемчеглер таарыштыр кылдынган. ынчангаш ол чорук бүгү чурттарга айыыл чок чоруктуг идегелдиг магадылалын хандырып турар деп, чехословак төлөө демдеглээн.

Сөөлгү каш айларның дургузунда барыын талакы күрүнелер бо айтырыгның талазы-биле боттарының туруш-бодалдарын үш удаа өскертип келдилер. Чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрериниң айтырыын шиитпирлээринче угланган өзулуг оруктарны дилеп тывар хөөн АКШ-та чогун база дагын көргүскен.

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле он күрүнелериң комитединиң эвлечлиг хуралы Англияның төлөөлекчизи У. Ормсби-Горнуң даргалаашкыны-биле июнь 16-да болуп эрткен.

Францияның төлөөлекчизи Жюль Мок бир дугаарында санал бергеш, контроль дугайында айтырыгны чугаалаан. Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чаа совет саналдар барыын талакы чурттарның туруштары-биле социалистиг чурттарның туруштарын чоокшулаштырган деп «Комба» солун айтырып турар. «Катап тургустунуп келген санал салдынган сорулгага: хамаарышпас чорукту дөңдораан хүлээп көөрүнге четпес чоокшулаан дээрзин хосталганың национал фронтузунуң төлөөлекчилериниң барымдаалап көөру чугаа чок» деп ол солун бижээн.

Шериг чугаалажыышкыннарын чорулары-биле Алжирниң төлөөлекчилери Парижке дораан чедип келзин дээр дугайында де Голльдуң саналын «Попюлер де пари» солун чүүлүг деп санап турар. Ук солуннуң бодалы-биле алырга, өске «айтырыглар талазы-биле» ол төлөөлекчилер моога соңгаргы дискуссияларга болгаш бөлдунар чадап чок дугуржулгаларга илгеп болур ужурлуг.

«Фигаро» биле «Пари жур» солуннар бо саналды «чазагай сеткилдин саналы-дыр» деп айтып, алжир улус бодунуң салым чолун шилип алырынга бүгү-ле политиктиг агыышкыннар хостуу-биле киржип болурун аазаан президентиниң сөзүнге алжир төлөөлекчилери идегээр ужурлуг деп санап турарлар.

Хайгааракчыларның хөй нуруузу президентиниң алжирге база кады ажылдажылгага хамаарыштыр чугаалаан чугаазын эң чугула деп санап турар болгаш Францияның амгы байдалын тайылбырлап чугаалаан чугаазын улуг ужур-дузалыг деп үнелеп көрбейн турарлар. «Франциядa байдалды арай-ла өске шинчилиг кылдыр көргүскен чорукту фактылар буруу шаап турар» деп «Попюлер де Пари» солун демдеглээн.

Алжир дугайында де Голльдуң чугаазы барыын үзелдиг бөлүкчүлерниң иштинге дүвүрээзинни болдурган

Эйзенхауэр, көрей черже шургува!

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Мурнуу Көрейге Эйзенхауэрниң баарынга удурланганын илередири-биле Пхеньянга июнь 17-де 300 муң кижи киржикчилиг митинги база чыскаал болган.

Мурнуу Көрейге Эйзенхауэрниң келирин чүгле көрей улус эвес, харын-даа чер кырында ак-ла сеткилдиг бүгү кижилер буруу шаап турар деп Көрейниң Күш-ажыл партиязының Төп Комитединиң Президиум кежигүнү, Көрейниң каттышкан профэвилелдериниң Төп Комитединиң даргазы Хэмфри Итонну медеглелинде кандыг-даа барымдаалар чок деп, Носек онзалап демдеглээн. Атомнуг болгаш анаа чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле совет саналда хемчеглер таарыштыр кылдынган. ынчангаш ол чорук бүгү чурттарга айыыл чок чоруктуг идегелдиг магадылалын хандырып турар деп, чехословак төлөө демдеглээн.

Сөөлгү каш айларның дургузунда барыын талакы күрүнелер бо айтырыгның талазы-биле боттарының туруш-бодалдарын үш удаа өскертип келдилер. Чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрериниң айтырыын шиитпирлээринче углаан өзулуг оруктарны дилеп тывар хөөн АКШ-та чогун база дагын көргүскен.

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле он күрүнелериң комитединиң эвлечлиг хуралы Англияның төлөөлекчизи У. Ормсби-Горнуң даргалаашкыны-биле июнь 16-да болуп эрткен.

Францияның төлөөлекчизи Жюль Мок бир дугаарында санал бергеш, контроль дугайында айтырыгны чугаалаан. Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чаа совет саналдар барыын талакы чурттарның туруштары-биле социалистиг чурттарның туруштарын чоокшулаштырган деп айыткан. Контроль талазы-биле комитеттиң эрткен хуралынга француз төлөөниң салган өлөөн хөй айтырыгларынга совет төлөө В. А. Зориниң берген харыыларын дугайты сеткили ханганын француз төлөө илергейлээн.

Ынчалзажок делегей контролюнга хамаарыштыр Совет Эвилелиниң туруш-бодалын хажыды көргүзүп Жюль Мок бар-ла шаа-биле ораадашкан.

Француз төлөөниң чугаазы болза, чогум утказы-биле алырга чаа совет саналдарның талазы-биле барыын талакы күрүнелериң чугаалажылга кылыр күзел чогунуң дугайын болгаш кол айтырыгларны чугаалажып көөрүнден комитетти ийиги чергениң, техниктиг шынарбудуштуг айтырыгларынче ол күрүнелериң кир чыгаар дээр чүткүлүнүң дугайын база дагын хереччилеп турар-дыр деп, Польшаның төлөөзи М. Нашковский айтыткан.

Өскелериң девискээрлериндe америк шериг базаларының барын агартыр дээр кедергей ёражок сорулганы бодунга алган англи төлөө У. Ормсби-Горнуң бөгүнгү хуралга чугаазы чүдек-бужар кылдыр чаңгыланып турган.

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле он күрүнелериң комитединиң июнь 17-деги эвлечлиг хуралынга совет төлөөлериң баштыны В. А. Зорин база дагын медеглел кылган.

Барыын үзелдиг идегеттериң үүлгедиишкиннери

ТОКИО. (СЭТА). Июнь 17-де парламентиже кирер эжикке Японияның социалистиг партиязының сураглыг ажылдакчызы Кавакамиже халдаашкын болган. Кавакамини өлүрүкчү идегет бижек-биле балыглаан.

Кисиниң чазаан дүжүрерин, парламентини тарадырын болгаш «айыыл чок чоруктуң япон-америк керээзин» узуткаарын негээн Токионуң болгаш өске-даа хоорайларның чурттакчыларының бижиктерин Кавакамы хүлээп ап турар өйде олче халдаашкынны кылган.

Чепсегленишкинни дүжүрериниң айтырыын шиитпирлээриниң аргазын тывар бодал АКШ-та чок

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Он күрүнелериң комитединиң июнь 15-те болган хуралын ССРЭ-нин төлөөлекчизи В. А. Зорин даргалаан. Анаа француз төлөө Жюль Мок бир дугаарында санал берген.

Ядролуг чепсекти чедирериниң чепсек-херекселдерин бирги өөлчегде узуткаарының эргежок чугулазының дугайында Францияның бодалын барымдаалавышаан, чепсегленишкинни дүжүрериниң совет планының бирги үе-чадазынга хамаарыштыр французтарның туруш бодалын чаа совет саналдарны көдүргениниң соонда ийи неделя эрткенде, бөгүн кээп француз төлөө тайылбырлааны билдингир апарган. Ол айтырыгны Францияның канчаар көрүп турарының дугайында де Голльдуң чугаазын Мок чылдак каккаш, Францияның туруш-бодалын барымдаалап турар чаа совет саналдарның ужур-дузазын хүлээп көрген.

Совет Эвилелиниң июнь 2-деги саналдары бүгү күрүнелерге деп эргелиг айыыл чок чорукту хандырбайн турар дээр аянныг барыын талакы төлөөлериниң бадыткалдарын Чехословакияның төлөөлекчизи Н. Носек шыңгыы шүгүмчүлээн. Чепсегленишкинни дүжүрериниң совет планын боттандырарының чорудулгазында НАТО-нуң чурттары «камгаланыр аргаларын» ыышкынар дээрзинин дугайында ындыг янзылыг бадыткалларда, чижээ, америк төлөө Итоннуң медеглелинде кандыг-даа барымдаалар чок деп, Носек онзалап демдеглээн. Атомнуг болгаш анаа чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле совет саналда хемчеглер таарыштыр кылдынган. ынчангаш ол чорук бүгү чурттарга айыыл чок чоруктуг идегелдиг магадылалын хандырып турар деп, чехословак төлөө демдеглээн.

Сөөлгү каш айларның дургузунда барыын талакы күрүнелер бо айтырыгның талазы-биле боттарының туруш-бодалдарын үш удаа өскертип келдилер. Чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрериниң айтырыын шиитпирлээринче углаан өзулуг оруктарны дилеп тывар хөөн АКШ-та чогун база дагын көргүскен.

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле он күрүнелериң комитединиң эвлечлиг хуралы Англияның төлөөлекчизи У. Ормсби-Горнуң даргалаашкыны-биле июнь 16-да болуп эрткен.

Францияның төлөөлекчизи Жюль Мок бир дугаарында санал бергеш, контроль дугайында айтырыгны чугаалаан. Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чаа совет саналдар барыын талакы чурттарның туруштары-биле социалистиг чурттарның туруштарын чоокшулаштырган деп айыткан. Контроль талазы-биле комитеттиң эрткен хуралынга француз төлөөниң салган өлөөн хөй айтырыгларынга совет төлөө В. А. Зориниң берген харыыларын дугайты сеткили ханганын француз төлөө илергейлээн.

Ынчалзажок делегей контролюнга хамаарыштыр Совет Эвилелиниң туруш-бодалын хажыды көргүзүп Жюль Мок бар-ла шаа-биле ораадашкан.

Француз төлөөниң чугаазы болза, чогум утказы-биле алырга чаа совет саналдарның талазы-биле барыын талакы күрүнелериң чугаалажылга кылыр күзел чогунуң дугайын болгаш кол айтырыгларны чугаалажып көөрүнден комитетти ийиги чергениң, техниктиг шынарбудуштуг айтырыгларынче ол күрүнелериң кир чыгаар дээр чүткүлүнүң дугайын база дагын хереччилеп турар-дыр деп, Польшаның төлөөзи М. Нашковский айтыткан.

Өскелериң девискээрлериндe америк шериг базаларының барын агартыр дээр кедергей ёражок сорулганы бодунга алган англи төлөө